

Genç Almanya Birliği “Jungdeutschland-Bund’un (JDB)” Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel Von Hoff’un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri

Salih BAŞKUTLU (*)

Öz

Cihan Harbi sürekli seferberlik gerektiren çok cepheli bir yıpratma savaşıma dönüşürken, Osmanlı makamları daha verimli ve kapsamlı bir paramiliter eğitim ağı kurmaya karar verdiler. Bunun için 1916 yılında Alman subay Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff (1868-1941) İstanbul’a çağrıldı. Genç Almanya Birliği’ni rol model alan Emanuel von Hoff kısa zaman içinde teşkilatlanma sürecini başlattı. İmparatorluğun son döneminde paramiliter dernekler aracılığıyla gençliğin politik inşasının siyasi ve askeri elitlerin kontrolünde gerçekleştirilmeye çalışıldığına dikkat çeken bu çalışma, Alman askeri misyonunun gayri resmi üyesi olarak Osmanlı topraklarında bulunan Emanuel von Hoff’un Osmanlı Genç Dernekleri’ndeki faaliyetlerini takip etmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla Osmanlı Devleti’ne gelişini tetikleyen etmenler nelerdi? Genç Dernekleri’ni teşkilatlandırma sürecinde nasıl bir politika izledi? Kabullenme ve reddetme kısılcacında topluma nüfuz etmek için ne gibi argümanlar üretti? Devleti idare edenlerle arasında nasıl bir diyalog vardı? Son olarak Genç Dernekleri deneyiminin noktalanması ve ülkesine geri dönüş nedenleri üzerinde duruldu. Bu sorulara cevap bulmak için dönemin matbuatı, Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası, Emanuel von Hoff’un kaleme aldığı makale ve kitapçıklar ve konuyla ilgili araştırma eserler incelendi.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Genç Dernekleri, Cihan Harbi, Genç Almanya Birliği, von Hoff.

Özgün Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 04.09.2022

Kabul Tarihi: 21.03.2023

(*)Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

E-posta: salihbaskutlu@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1676-6505>

Salih Başkutlu, “Genç Almanya Birliği “Jungdeutschland-Bund’un (JDB)” Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel Von Hoff’un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri,” *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 16, (Mayıs 2023): 77-108

DOI: <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.9.16.120>

Bu eser [Creative Commons Atf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) ile lisanslanmıştır.

The Activities of Heinrich Leonhard Emanuel Von Hoff, One of the Managers of the Young Germany Union “Jungdeutschland-Bund (JDB)” in the Ottoman Empire

Salih BAŞKUTLU (*)

Abstract

As the World War I turned into a multi-front war of attrition that required constant mobilization, Ottoman authorities decided to establish a more efficient and comprehensive paramilitary training network. For this, German officer Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff (1868-1941) was called to Istanbul in 1916. Emanuel von Hoff, who took the Young German Union as a role model, started the organization process in a short time. This study draws attention to the fact that the political construction of the youth was tried to be carried out under the control of the political and military elite through paramilitary associations in the last period of the empire. It also aims to follow the activities of Emanuel von Hoff, who was in the Ottoman lands as an unofficial member of the German military mission, in the Ottoman Youth Associations. For this purpose, what were the factors that triggered his arrival in the Ottoman Empire? What kind of policy did he follow in the process of organizing the Youth Associations? What kind of arguments did he produce to convince the society? What kind of dialogue was there between him and the rulers of the state? Finally, this study focuses on the ending of the Youth Associations experience and the reasons for von Hoff's return to his country. In order to find answers to these questions, the press of the period, the Ottoman Youth Associations Journal, the articles and booklets written by Emanuel von Hoff, and research works on the subject are scrutinized.

Keywords: Ottoman Youth Associations, World War, Young Germany Union, von Hoff.

Original Research Article

Submission Date: 04.09.2022

Acceptance Date: 21.03.2023

(*) Asst. Prof., Munzur University, Faculty of Literature, Department of History.

E-mail: salihbaskutlu@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1676-6505>

Salih Başkutlu, “Genç Almanya Birliği “Jungdeutschland-Bund’un (JDB)” Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel Von Hoff’un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri,” *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, issue: 16, (May 2023): 77-108

DOI: <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.9.16.120>

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Giriş

1908 yılında Meşrutiyet yönetiminin ilanından sonra dernek kurma hak ve özgürlüğü genişlemiştir. Bunların arasında genç neslin millî bir kimlik potasında eritilmesini amaçlayan dernekler de bulunmaktaydı. Bu derneklerden ilki, 1908'de kültürel faaliyet yürütmek amacıyla kurulan Türk Derneği idi. Bu yapı çoğunlukla kentli kesime hitap ediyordu.¹ 1909'da ilan edilen Cemiyetler Kanunu ile derneklerin sayısı artmıştır.² Nitekim 1911'de Türk Yurdu Derneği, 1912'de de Askerî Tıbbiye Mektebi'nin öğrencileri tarafından Türk Ocağı kurulmuştur. Bu dernekler gençler arasında Türkçülük akımının yaygınlaşması açısından önemliydi. Türk Ocağı kuruluş amacını toplumsal ve kültürel alanlarda faaliyet göstermek olarak belirtmiş ve "Ocak, siyasetle uğraşmaz; hiçbir Ocaklı Cemiyeti siyasi emellerine alet edemez"³ şeklinde bir beyanatta bulunarak; kurumsal kimlik ile kurumun bünyesinde yer alan kişilerin siyasi kimliklerinin birbirine karıştırılmasının önüne geçmeye çalışmıştır. Bir nevi, Ocak siyasetle iştigal etmeyeceğini deklare ederek kurumsal kimliğe dair norm koymuştur⁴

Balkan Savaşları'ndaki (1912-1913) yenilgiden sonra, dernekler toplumun en dinamik kesimi olarak kabul edilen gençlere yönelik faaliyetlerini arttırdılar.⁵ Nitekim aynı yıl Türk Ocağı'nın hazırlık şubesi olarak kabul edilen Türk Gücü Cemiyeti kuruldu. Tarık Zafer Tunaya'ya göre Türk Gücü Cemiyeti, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin (İTC) gençlik yapılanması olarak planlanmıştır.⁶ Zafer Toprak da benzer ifadelerle mezkûr cemiyetin İttihatçı gruplardan destek gördüğünü belirtmektedir.⁷ Türk Ocağı ve Türk Gücü Cemiyeti, gençlerin örgütlü hareket kabiliyetlerini arttırmakla beraber koruyucu hekimlik, çevre sorunları üzerine çalışmak ve millî kimlik inşası işlevini üstlenmişlerdi. Ancak şu gözden kaçırılmamalıdır ki, iktidarın

1 Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 2. Cilt* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), 531.

2 Zafer Toprak, "1909 Cemiyetler Kanunu," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 1. Cilt* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1983), 205-208.

3 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler I* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1988), 439. Derneğin millî bir ruh aşılama çabası mezkûr nizamnamenin 2. Maddesinde de alenen görülmektedir. "Cemiyetin maksadı Akvam-ı İslamiye'nin bir rükn-i mühimi olan Türkler'in, millî terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilasıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır" Türk Füsün Üstel, "Türk Ocakları," *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce IV: Milliyetçilik*, der. Murat Gültekin, Tanıl Bora (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), 263-264.

4 İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ideologlarından biri olarak bilinen Ziya Gökalp'in Türk Ocağı'nın hazırlık şubesi olan Türk Gücü Cemiyeti için Atilla Marşı'nı yazması, İttihat ve Terakki ile Türk Ocağı arasında bağlantı olduğu şüphesi uyandırmaktadır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki; Gökalp İTC ideoloğu olmasına rağmen çoğu kez güncel siyasetten uzak durmuştur. Ocak içinde pek çok İttihatçı vardı ve Ocak'ın siyasete kaydığı anlar da mevcuttur ama bu her zaman için geçerli kural değildi. Bu derneğin milliyetçi söylemlerinin yorumu için bkz. Ümit Kurt, *Türk'ün Büyük, Biçare Irkı: Türk Yurdu'nda Milliyetçiliğin Esasları (1911-1916)* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012).

5 Balkan Savaşları'nın ayrıntılı bir okuması için bkz. Richard Hall, *Balkan Savaşları 1912-1913, I. Dünya Savaşı'nın Provası*, çev. M. Tanju Akad (İstanbul: Homer Kitabevi, 2003).

6 Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler I*, 458-459.

7 Zafer Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri," *B.Ü. Beşerî Bilimler Dergisi VII* (1979): 96.

hedeflediği toplumsal kitle bu süreçte pasif bir belirlenen değildi, aksine bu süreci şekillendiren etmenlerden biriydi.¹⁰

Savaş koşulları ve toplumsal gelişmelerin birbirini şekillendirdiği bir atmosferde bir yandan genç nesli cephe savaşlarına hazırlamanın diğer yandan da kamu sağlığını koruma ve “Türklük” bilincini aşılama gibi hedeflerin gözetildiği derneklerin kurulduğu görülmektedir.⁸ Tarihçi Toprak, mezkûr derneklerin “İttihat Terakki’nin yan örgütleri” olduğunu ifade etmiştir.⁹ Bunlardan biri Balkan Savaşları’nın ardından Nisan 1914 tarihinde kurumsal bir kimliğe kavuşan Osmanlı İzciler Ocağı idi. Bu dernek Müslüman-Türk nüfusu arasında iktidarın teşviikiyle yaygınlık kazanmıştır. Devleti idare edenlerin İzciler Ocağı üzerinden yürüttüğü politikaya yakından bakıldığı zaman bu derneğe “Türk” ulusal kimliğini inşa etme misyonunun verildiği açıkça görülmektedir. Öyle ki bu dernek vasıtasıyla geleceğin disiplinli, fiziksel açıdan güçlü, itaatkâr ve idmanlı Müslüman-Türk gençliğinin yetiştirilmesi hedeflenmişti.¹⁰

Cihan Harbi’nin arifesinde kamusal alanı savaşa hazırlamak için izci ocağı ve Osmanlı Güç Dernekleri teşkil edildi. Güç Dernekleri, izcilikle başlayan topyekûn gençlik hareketlerini kurumsallaştırmakla birlikte, militarist bir renge de büründürdü.¹¹ Ancak Güç Dernekleri’nin de seferberlik ve savaş koşullarının ağır etkisi altında beklentileri karşılayamaması üzerine, yerine daha etkin olması düşünülen ve Alman modelinden esinlenen Genç Dernekleri teşkil edildi.¹²

Genç Almanya Birliği/Federasyonu (Jungdeutschland-Bund)

Alman Mareşal Colmar von der Goltz, 1878 yılında Fransa’daki askerî tatbikatların birine gözlemci olarak katıldığı esnada orada gençlerin fiziksel açıdan eğitimlerine büyük önem verildiğini fark etti ve Alman toplumunu gelecek savaşlara hazırlamak için Fransızlara benzer uygulamaların hayata geçirilmesi için Prusya Genelkurmay başkanı Mareşal von Moltke’ye görüş bildirdi. Bununla yetinmeyerek Alman toplumuna da çağrıda bulunan Goltz, konuyla ilgili çeşitli konferanslar düzenledi. Nitekim gençliğin militarizasyonuna dair görüşleri

8 Aliyar Demirci, “Tek Parti Döneminde Siyaset-Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları,” *AÜSBF Dergisi* 58/2 (2003): 62.

9 Toprak, “II. Meşrutiyet Dönemi’nde Paramiliter Gençlik Örgütleri,” 531.

10 Osmanlı Devleti’nde izcilik Hareketi’nin oluşum ve gelişim seyri için bakınız; Sanem Yamak Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek: II. Meşrutiyet Dönemi’nde Beden Terbiyesi, Askeri Talim ve Paramiliter Gençlik Örgütleri* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012); Erol Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası’nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015); İsmail Güven, “Osmanlı’dan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri,” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 36/1-2 (2003): 65-73.

11 Zafer Toprak, “Meşrutiyet ve Mütareke Yıllarında Türkiye’de İzcilik,” *Toplumsal Tarih* 52 (Nisan 1998): 19. Güç Dernekleri’nin alternatif bir okuması için bakınız; Sadık Sarısamam, “Osmanlı Güç Dernekleri,” *Abdülhaluk M. Çay Armağanı 2. Cilt*, yay. haz. Atilla Şimşek ve Yaşar Kalafat (Ankara: Işık Ofset, 1998), 833-846.

12 Toprak, “İttihat ve Terakki’nin Paramiliter Gençlik Örgütleri,” 96; Sadık Sarısamam, “Birinci Dünya Savaşı’nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri,” *OTAM* 11 (2000): 466.

nedeniyle kısa sürede gençlik sporları konusunda haklı bir üne kavuştu. Ancak Goltz'un Alman toplumunu gelecek savaflara daha sıkı hazırlamak için başlattığı çaba hem askerî hem de bürokratik çevrelerde istenilen ilgiyi göremedi. Hatta birtakım subaylar, gençler için ön askerî bilgilerin verilmesini amaç edinen bu tür uygulamaların askerlik mesleğinin itibarını zedeleyeceği görüşündeydi.¹³

Goltz'un fikirlerinin Alman toplumunda tartışıldığı bir esnada kendisi için yeni bir kariyer kapısı açıldı ve askerî reformlar gerçekleştirmek üzere 1883 yılında Osmanlı Devleti'ne gönderildi.¹⁴ Alman makamlarının olumsuz tutumu, Goltz'un Osmanlı Devleti'nde kaldığı süre boyunca değiştiği görülmektedir. Bu süreçte Almanya'da hızlanan kentleşme ve geleneksel yapıların sürekli yıkımı, toplumsal değişim için bir çıkış noktası olarak hizmet eden çok sayıda derneğin kurulmasına yol açtı. Küresel anlamda saldırganlaşan milliyetçilik anlayışının yükselişe geçmesi yeni bir savaş tehdidi ortaya çıkarınca Alman İmparatoru (Kaiser) II. Wilhelm (1888-1918) Berlin'de bir konferans esnasında gençlik ve ulusal savunma arasındaki bağlantıya atıfta bulunarak güçlü bir nesil yetiştirilmesinin önemine dikkat çekti. İmparatorun bu görüşünden sonra Alman makamları yaklaşan savaş karşısında genç neslin sosyal Darwinist ve milliyetçi görüşlere dayalı olarak yetiştirilmesi hususunda çalışmalara başladılar. Nitekim 1899 yılında Königsberg'de düzenlenen bir kongrede askerlik hizmetinin genç erkeklerin ahlaki ve fiziksel nitelikleri üzerinde ne gibi değişikliklerde bulunacağı ve gençlerin eğitiminin askerlik hizmeti için nasıl yararlı hale getirilebileceği gibi sorular tartışıldı.¹⁵

Almanya'da gençliğin paramiliter yapılar aracılığıyla yetiştirilmesi hususundaki öncü isimlerinden Goltz Paşa, Osmanlı'daki görevini tamamlayıp döndükten sonra bu alandaki çalışmalarına hız verdi. Almanya'dan, Osmanlı gençliğinin de yetiştirilmesi için çaba sarf eden Paşa, dönemin Osmanlı Maarif Nazırı Nail Bey ile gençliğin askerlik öncesi ön eğitimi üzerine yazışmalar gerçekleştirdi. O, askerlik öncesi gençlik eğitimi için vatanseverlik duygusunun işlendiği, askerliğin yüceltildiği ve bedeninin eğitildiği bir eğitim modeli tavsiye ediyordu. Özellikle atış dersleri, mesafe tahmini ve hedef tanıma gibi basit ön alıştırmaların önemine vurgu yapan Goltz, bununla öğrencilerin daha sonra askerlik hizmeti sırasında düzeltilmesi zor olacak hatalar yapmalarını engellemeyi hedefliyordu. Askerlik öncesi gençlik eğitimini ise sivil öğretmenlerden ziyade aktif olmayan subayların üstlenmesini tavsiye ediyordu.¹⁶

Almanların gençliğin militer hasletlerle eğitilmesine olan ilgisi arttıkça Avrupa'daki diğer

13 Carl Alexander Krethlow, *Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie*, (Paderborn: Schoeningh Ferdinand GmbH, 2012), 401.

14 Goltz Paşa'nın Osmanlı kariyeri için bkz. Salih Kış, *Osmanlı Ordusunda Alman Ekolü Von Der Goltz Paşa (1883-1895)* (Konya: Palet Yayınları, 2017); Zeynep Güler, "Osmanlı Ordusu'nun Modernleşmesinde von der Goltz Paşa'nın Rolü" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, 2017).

15 Krethlow, *Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie*, 402; Andrew Donson, "Why Did German Youth Become Fascists? Nationalist Males Born 1900 to 1908 in War and Revolution," *Social History* 31/3 (Ağustos 2006): 337-358.

16 Krethlow, *Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie*, 402-403; Donson, "Why Did German Youth Become Fascists? Nationalist Males Born 1900 to 1908 in War and Revolution," 352.

ülkelerde bu alandaki teşkilatlanmaları dikkatle takip etmeye başladılar. Nitekim 21 Haziran 1910'da Alman Kaiser, General Moritz Freiherr von Bissing'den Almanya'da İngiliz İzcileri'ne benzer bir gençlik grubu düzenlemesini istedi. Yapılan çalışmalar neticesinde 18 Ocak 1911'de, özellikle ülkedeki milliyetçi kesimin ilgisini çeken, Alman İzci Derneği ortaya çıktı. Aynı gün Eğitim Bakanlığı bir kararname yayınlayarak mezkûr derneği bir devlet kurumu olarak gördüğünü ve planlı örgütlenmesini başlatacağının işaretini verdi. Zira Almanya için artan savaş tehlikesi nedeniyle, genç nesli mümkün olan en kısa sürede güçlü ve askerlik hizmetine hazır hale getirmek önemli bir mesele olmuştu. Almanya'da bu soruna ilk cevap arayan kişilerden biri olan Goltz Paşa bu fırsatı kaçırmayarak Temmuz 1911 yılında Genç Almanya Birliği/Federasyonu'nu (JDB) kurmak için Kaiser'e başvurdu. Goltz sunduğu raporda Alman gençliğini siyaset dışında tutarak güçlü ve dürüst yapmaktan, onları fiziksel ve zihinsel olarak güçlendirmekten, düzen ve itaat konusunda eğitmekten bahsediyordu. Hedef kitlesi olarak 14 ile 19 yaş aralığındaki gençleri belirleyen JDB aracılığıyla gençlere, yurttaşlık bilinci, savaş ve spor oyunları, arazi tanıma, yürüyüş ve koşma, kamp tatbikatları, düşmanı bulma, ona gizlice yaklaşma, görme, duyma ve hareket etmenin öğretilmesi hedeflenmişti. Goltz bütün bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için Genç Almanya Birliği/Federasyonu'nun faaliyetlerinde kullanılmak üzere kışla, askerî eğitim alanları ve eğitim tesisleri gibi askerî altyapıyı kullanmasına izin verilmesini de istedi.¹⁷

Goltz'un hedefleri ve talepleri rastgele ortaya çıkmış şeyler değildi. Nitekim bir komutan olarak dönemin silah teknolojisi ve buna bağlı olarak savaşın bireyselleştirilmesine yönelik taktik değişikliklerin farkındaydı. Askerlerin bireysel bir tarzda daha kapsamlı bir şekilde eğitilmesi gerektiğini sahada deneyimleyerek anlamıştı. Nitekim JDB bünyesinde vermeyi tasarladığı eğitimin amacı, askerın savaşta bağımsız olarak yolunu bulması ve komutan olmadan da doğru hareket etmesini amaçlıyordu. Goltz'un düşünceleri ve kapsamlı programı Kaiser'i ikna etmeye yetti ve 5 Ağustos 1911 tarihinde JDB'nin resmen teşkilatlanması onaylandı. Kaiser'in bu derneğe destek vermesinde "militarist" beklentilerin yanı sıra ülkede yükselen sosyal demokrat çevrelerin genç nesil üzerindeki artan etkisi de etkili olmuştu. Nitekim Kaiser yanlısı basın, mareşalin sosyal demokrat gençlik hareketine bir alternatif olarak sunduğu gençlik projesini memnuniyetle karşıladı.¹⁸

Goltz, kurguladığı gençlik projesinin devletin desteği olmadan başarı kazanmasının mümkün olmayacağını biliyordu. Alman kitleleri gönüllülük esasıyla gençlik derneğine çekemeyeceğini anlayınca Alman makamlarından derneğe üyeliğin zorunlu hale getirilmesi teklifinde bulundu. Bütün bu çabalar neticesinde JDB daha geniş kitlelere ulaşma imkânı buldu ve Alman gençliğinin kapsamlı kontrolüne ve militarizasyonuna yönelik önemli bir adım atılmış oldu.

17 Krethlow, Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie, 403-404; Horst Ueberhorst, "The Importance of the Historians' Quarrel and the Problem of Continuity for the German History of Sport," *Journal of Sport History* 17/2 (Yaz 1990): 236.

18 John R. Gillis, "Contrasting Styles of English and German Youth, 1900-33," *History of Education Quarterly*, 13/3 (Güz 1973): 250; Krethlow, Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie, 405; Nazan Maksudyan, "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War," *Journal of the Ottoman and Turkish Studies Association* 3/1 (May 2016): 160.

Alman gençliğinin eğitilmesinde bir çatı olarak görülen JDB, kuruluş toplantısında Mareşal Goltz, birinci başkan seçildi ve sivil/asker tüm devlet görevlilerine kendilerine yardımcı olmak için çağrıda bulundu. 11 ve 12 Aralık 1911'de Berlin'deki bir konuşması esnasında teşkilatın manifestosunu ilan etti. Modern uygarlığın gençliği zayıflattığına değinen Goltz jimnastik kulüpleri ve paramiliter derneklerin öncelikle kişilerin vücutlarını sağlamlaştırarak eğitimler vermelerini tavsiye etti. Bu amaca erişilmesi için ise küçük kulüp ve derneklerin daha büyük topluluklar halinde birleşmesini talep etti. Mareşal böyle bir faaliyeti uluslararası bir görev olarak tanımladı, ona göre Avrupa'nın ortasında zayıf bir Almanya savaş ve karışıklık anlamına geliyordu.¹⁹

JDB'nin ulusal bilinci aşıl原因 ve sporu önceleyen programının ilk zamanlarda Alman toplumunda yeterince karşılık bulduğu söylenemez. Devlet desteğine rağmen hem askerî otoriteler hem de sivil halk bu teşkilatı destekleme noktasında mütereddit kaldı. Hatta kilise çevreleri, JDB'yi dinî ve etik yönleri yeterince dikkate almamakla suçladı. Almanya'daki mezhepsel örgütler, JDB yerine İngiliz menşei izciliğin Hıristiyan-dinî temelini övdüler. Bu olumsuzluklar üzerine JDB'ye kentli gençlerden ziyade kırsal kesimden katılımın gerçekleştiği görülmektedir. JDB yöneticileri bu olumsuz tutum karşısında harekete geçerek sivil ve askerî çevrelerde rahatsızlığa neden olan meselelere çözüm bulmaya çalıştılar. Ancak JDB'yle ilgili şüpheler bir türlü giderilemiyordu. Özellikle sosyal demokrat ve liberal çevreler bu yapıyı savaş çığırkanlığı yapmakla suçluyor ve milliyetçi tondaki mesajların toplumsal gerginliğe sebebiyet verdiğini iddia ediyorlardı. Hatta daha da ileri giderek devletin bu teşkilat için ayırdığı ödeneğin kesilmesini istiyorlardı. Bu eleştiriler karşısında JDB liderliği teşkilatın militarist hevesler peşinde koşmadığını belirtse de Goltz, Fransa ve Japonya'daki gençlerin ön askerlik eğitimlerini öven açıklamalar yapmaktan geri durmadı. Goltz yaklaşan Cihan Harbi öncesinde verdiği mesajlarda amacını daha da netleştirerek insanların, orduya ruh ve beden olarak sağlıklı askerler sağlamak için çabalaması gerektiğini belirtti. Cihan Harbi öncesinde JDB'nin, derneğe katılımı arttırmak için milliyetçi ve sosyal Darwinist argümanlar kullandığı görülmektedir. Ülkedeki beyaz ırkın ve kültürünün üstünlüğüne vurgu yapan dernek yöneticileri, uyguladıkları gençlik eğitimi yoluyla askerî amaca ek olarak, Germen ırkının yozlaşmasının da önüne geçileceğini belirtiyorlardı. Bu anlamda ülkedeki diğer etnik grupları dışlayan JDB, Amerika Birleşik Devletleri örneğini kullanarak, gençlik eğitimi yoluyla güçlü bir beden ve sağlam bir iradeye sahip yeni insan tipi yetiştirilmesinin önemine değindi.²⁰

19 John Alexander Williams, "Ecstasies of the Young: Sexuality, the Youth Movement, and Moral Panic in Germany on the Eve of the First World War," *Central European History* 34/2 (2001): 174. Krethlow, Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie, 406-409; Necmettin Alkan, "Wilhelm Colmar von der Goltz," *İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 479.

20 Krethlow, Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie, 410-415; Ulrich Herrmann, "Der "Jüngling" und der "Jugendliche". Männliche Jugend im Spiegel polarisierender Wahrnehmungsmuster an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert in Deutschland," *Geschichte und Gesellschaft* 11/2 (1985): 216. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gençliğin eğitimi ve iki savaş arası dönemde Almanya ve ABD'deki gençlik hareketleriyle alakalı geniş bilgi için bkz. Kenny Cupers, "Governing through nature: camps and youth movements in interwar Germany and the United States," *Cultural Geographies* 15/2 (Nisan 2008): 173-205.

Almanya’da vatansever, milliyetçi bir gençlik eğitiminin gerekliliği noktasından hareketle ortaya çıkan JDB’nin üye sayısı Cihan Harbi öncesinde 750 bin gibi devasa bir boyuta ulaşmıştı. 1911 ile 1914 yılları arasında devlet desteğini arkasına alan JDB için en önemli problemlerden biri eğitmen sorunu olmuştur. Nitekim Goltz Paşa bu sorunu her defasında dile getirerek bu konuda ordunun yardımına ihtiyaç duyulduğunu belirtmekten geri durmamıştı. Goltz’un JDB projesi eksiklikler ve sorunlara rağmen bir başarı yakalamıştı. O, bu yapıyı ortaya çıkararak Almanya’daki sosyal değişimi ve değişen sosyal ihtiyaçları ne kadar açık bir şekilde fark ettiğini göstermişti. Nitekim gittiği her yerde ulusal bir kahraman gibi karşılanıyor ve yaptığı konuşmalar binlerce kişi tarafından dinleniyordu.²¹ Goltz Paşa Almanya’daki bu deneyimini uzun yıllar görev yaptığı Osmanlı Devleti’ne de önerdi. Nitekim Osmanlı Devleti yöneticileri bu fikre sıcak bakarak benzer bir yapının oluşturulması için oldukça hevesliydimler.

Osmanlı Topraklarına Alman Gençlik Hareketinin Nüfuz Etmesi: Emanuel von Hoff’un Gelişi

Alman Mareşal Colmar von der Goltz daha 1910 yılında İstanbul’da Osmanlı Devleti’ndeki gençlik hareketlerinin örgütlenmesinde okul sisteminin yetersizliğinin farkında olarak yazdığı bir raporda Osmanlıların Batılı gençlik örgütleri ve eğitim modellerini basitçe kopyalamamaları gerektiğini vurgulamış, gençlerin askerî bir ruhla yetiştirilmesi için öncelikle öğretmenlerin mesleğe daha iyi hazırlanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur.²² Goltz’a göre asıl görev, gençliğe vatanseverlik ruhunu aşılamak, Osmanlı’nın görkemi ve büyüklüğü için onu neşeyle doldurmak ve onu askerlik mesleğine hazırlayan sağlıklı bir beden eğitimi vermek idi.²³ Nitekim Goltz’un *millet-i müselleha* (ordu-millet) düşüncesinden etkilenen beden terbiyesi uzmanı Selim Sırrı [Tarcan] Osmanlı toplumunda beden terbiyesi ve sporun güçlendirilmesini önermiş, bu düşüncesini desteklemek için yazdığı makalelerde Avrupa’nın hasta adamı şeklindeki aşağılayıcı Avrupa-merkezci görüşe karşı çıkmak için “Türk gibi kuvvetli” deyişini canlandırmaya amaçlamıştı. Ancak Selim Sırrı İsveç jimnastiğini kişisel olarak tercih ettiğinden, her bakımdan Alman yöntemlerinin takipçisi değildi. Bunun yanı sıra Alman jimnastiğine de (Turnen) hâkim olan bu hırslı eğitmenin fikirleri Cihan Harbi’nden önce Osmanlı kamuoyunda eleştirilmekteydi.²⁴

21 Donson, “Why Did German Youth Become Fascists? Nationalist Males Born 1900 to 1908 in War and Revolution,” 352; Kretlow, Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie, 415-416; Herrmann, “Der ‘Jüngling’ und der ‘Jugendliche’. Männliche Jugend im Spiegel polarisierender Wahrnehmungsmuster an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert in Deutschland,” 216.

22 Nitekim Erol Akcan’ın dikkat çektiği gibi “Genç Dernekleri’nin hakiki maksadını anlayacak ve destekleyecek militarist bir zihniyet ve toplum yapısının henüz bu tarihlerde Osmanlı coğrafyasında mevcut” olmadığını gözden kaçırmamak gerekir. Akcan, **İttihat ve Terakki** Fırkası’nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları, 287.

23 II. Meşrutiyet döneminde beden eğitimi uygulamaları için bkz. Sabri Özçakar ve İbrahim Yıldırım, “II. Meşrutiyet Dönemi Beden Eğitiminde Çağdaş Dönüşümler (1908-1918),” *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 14/1 (2016): 15-28.

24 Gerhard Grüsshaber, *The ‘German Spirit’ in the Ottoman and Turkish Army, 1908-1938: A History of Military Knowledge Transfer* (Berlin/Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2018), 114-116. Millet-i müselleha

Osmanlı ordusunda “cebheye giden askere aid birçok işlere yardımcı olma[k]” ve cephe gerisindeki hizmetleri başarıyla yerine getirmek yoluyla “menzil hizmetinde binlerce askerin vazifesini görerek bunların cephede meşgul olabilmesini temin” ile ordunun başarısına katkıda bulunmak amacıyla hem danışman-eğitmeni, hem de genel müfettişi olarak Alman subay Emanuel von Hoff Osmanlı Genç Dernekleri’ni (OGD) teşkil etmek için davet edildi (bkz. Ek 1,2,3,4,5,6,7).²⁵

Emanuel von Hoff, Osmanlı Devleti’nde görevlendirilmeden önce dernek faaliyetleri gibi geri bir hizmette değil, Batı Cephesi’nde Fransızlara karşı sıcak savaşın içinde yarbay rütbesiyle görev almış binlerce Alman subayından biriydi. Ancak sağlık sorunlarının nüksetmesi ve kalbindeki rahatsızlığından dolayı ön hizmet için uygun olmayacağına karar verilerek Stuttgart’a gönderilmişti. Bu sırada Osmanlı Harbiye Nezareti de gençleri Alman modelinde yeniden organize edecek bir yapılanma başlatmak için Almanya’dan uzman talep etmekteydi. Sağlık sorunları nedeniyle sıcak çatışmaların yıkıcı etkisine dayanamayan Emanuel von Hoff İstanbul’un talebi dolayısıyla Osmanlı ordusuna atandı.²⁶

Goltz Paşa yeni görevine başlayan Emanuel von Hoff’a başarı dileklerinde bulunurken Osmanlı toplumunun ve genç neslin geleceği için sağlam temeller atması temennisinde bulundu. Goltz, Osmanlı Devleti’nin modernizasyonunu hem askeri hem de sivil alanın uzun vadeli yeniden organizasyonu mümkün görüyordu. Ancak, özel savaş koşulları hakkında herhangi bir bilgisi bir yana, yurt dışında hizmet etme deneyimi olmayan Emanuel von Hoff’un bu zaman alıcı iş için neden tercih edildiği hayli ilginç durmaktadır. Nitekim bu kadar önemli bir misyonla Osmanlı’ya getirilen bu Alman subayının ismi ne Osmanlı ordusunda görev yapmış Alman subayların listesinde ne de savaş zamanı İngilizlerin Osmanlı ordusuyla ilgili raporlarında geçiyordu.²⁷ Osmanlı basını Alman Genç Dernekleri’nde yöneticilik yapan bu şahsın kaleme aldığı eğitim yazılarıyla hem teorik hem de sahada aktif çalışarak pratik anlamda görev yaptığını işlemişti.²⁸ Emanuel von Hoff da kendisinden bahsederken her fırsatta Osmanlı

kavramının yorumu için bakınız; Colmar Von Der Goltz, *Millet-i Müselleha (Ordu-Millet)*, yay. haz. İsmet Sarıbal (Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınevi, 2013); Hasan Ünder, “30’ların Ders Kitaplarından ve Kemalizm’in Kaynaklarından Biri Millet-i Müselleha ve Medeni Bilgiler,” *Tarih ve Toplum* 192/32 (Aralık 1999): 48-56.

25 Von [Fon] Hoff, “Alman Gençleri’nin Harb Hizmetinde İstihdamı,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 4 (1 Kanunuevvel 1333/1 Aralık 1917): 12; Mehmet Beşikçi, “Militarizm, Topyekün Savaş ve Gençliğin Seferber Edilmesi: Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı İmparatorluğu’nda Paramiliter Dernekler,” *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar* 248 (Bahar 2009): 64; M. Yasin Taşkesenlioğlu, “Türkiyede İzcilik Teşkilatı’nın Kuruluşu,” *CTAD* 10 (Güz 2009): 114-115; Vedat Örfi, “Kuvvetli Bir Gençlik Nasıl Elde Edilir?,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 19 (1 Kanunuevvel 1335/1 Aralık 1919): 41.

26 Von Hoff, “Genç Dernekleri’nin Şimdiye Kadar Teşkilatı ve Tevsii,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1 (1 Eylül 1333/14 Eylül 1917): 7.

27 Grüsshaber, *The German Spirit in the Ottoman and Turkish Army*, 115-118.

28 Sarısamam, “Birinci Dünya Savaşı’nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri,” 445; Von Hoff, “Harb Tecrübeleri,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 8 (1 Nisan 1334/1 Nisan 1918): 5; Mehmet Beşikçi, *Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Seferberliği* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015), 395; Yaşar Tolga Cora, “Asker-Vatandaşlar ve Kahraman

kamuoyunun yakından tanıdığı Alman komutan Goltz Paşa ile birlikte çalıştığı ve onun ekibinden olduğu imajını vermeye çalışarak bir güven iklimi ortaya koymayı hedeflemiştir.²⁹

Özellikle kamuoyunun tepkisini çekmemek adına Emanuel von Hoff'un askerî kariyerinin yanı sıra "çocuk terbiyesinden anlayan bir mürebbi (pedagog, eğitimci) olması"nın üzerinde dikkatle durulmuştur. Muhtemelen karar alıcılar Emanuel von Hoff'un eğitimci kimliğini öne çıkararak Genç Dernekleri'nin hedef kitlesi olan grubu ürkütmek istememiştir. Zira 1911 yılından beri süreklilik arz eden savaş ortamı Osmanlı kamuoyunda bir bıkkınlığa sebebiyet vermişti ve insanlar da cephede savaşmaları için küçük çocuklarını bu tür militarist derneklerin eline bırakmak istemiyordu.³⁰

Enver Paşa'nın, Almanya'da gençlik derneklerinin organizasyonunda görev almış bir subay olarak tanımladığı Emanuel von Hoff 21 Ocak 1916 tarihinde İstanbul'a geldikten sonra kurulmak istenen teşkilatla ilgili hazırlıklara başladı. İlk olarak 2 Şubat 1916'da Osmanlı Padişahı V. Mehmed Reşad (1909-1918) tarafından kabul edildi. Bu ziyaretten sonra İtfaiye Kışlası'nda kendisine verilen bir odada çalışmalarına başladı.³¹

Emanuel von Hoff'un ilk çalışmalarından biri, 23 Mart 1916 tarihinde, Kadıköy Dârülmuallimin'de derneğin kuruluş amacını açıklamak için bir konferans vermek oldu.³² Sonrasında dernekle ilgili teşkilatlanma çalışmalarına hız verdi ve 17 Nisan 1916 tarihinde OGD hakkındaki kanun tasarısı yürürlüğe kondu.³³

Öncelikle Osmanlı ordusunda miralay rütbesi alarak işe başlayan Emanuel von Hoff, kendisine yardımcı olarak verilen Binbaşı Tahir Bey, Yüzbaşı İzzet Bey ve Mülazım Münir Bey'le birlikte Osmanlı Güç Dernekleri'nin yerine Osmanlı Genç Dernekleri'ni teşkil etti (bkz. Ek 1). Emanuel von Hoff kendi ekibinde yer alması için Roher ve Morıç adlı iki Alman subayını da talep etmesine rağmen Alman ordusu yetkilileri bu isteğe olumsuz yanıt verdiler.³⁴ Selim Sırrı Tarcan'ın ise Temmuz ayında Emanuel von Hoff'un ekibine katıldığı görülmektedir.³⁵

Emanuel von Hoff, OGD'nin durumunu analiz etti ve derneğin örgütlenmesine ilişkin

Erkekler: Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı Döneminde Beden Terbiyesi Aracılığıyla İdeal Erkeğin Kurgulanması," *Erkek Millet Asker Millet: Türkiye'de Militarizm, Milliyetçilik, Erkeklikler*, ed. Nurseli Yeşim Sünbüllüoğlu (İstanbul: İletişim Yayınları, 2013), 63; Von Hoff, "Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilatı ve Tevsii," 7.

29 "Mütevaffa (ölmüş) Golç Paşa ile Almanya'da birçok seneler Almanya gençleri için çalıştığımın müşarun-ileyh, 331 Kanunusanisinde (Ocak/Şubat 1916) Osmanlı Genç Teşkilatı'nın idaresi için buraya celbimi teklif eylemişdi." Von Hoff, "Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilatı ve Tevsii," 7.

30 Selim Sırrı [Tarcan], "Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1 (1 Eylül 1333/14 Eylül 1917): 3.

31 Erol Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 218-220; Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 350.

32 *İkdam* 6864 (10 Mart 1332/23 Mart 1916): 2.

33 Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 220, Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 352.

34 Sarısaman, "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri," 446.

35 "Mekâtib-i Umûmiye Genc Dernekleri Müfettişliği," *Tasvîr-i Efkâr* 1808 (6 Temmuz 1332/19 Temmuz 1916): 2.

Genç Dernekleri Teşkilî Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname adıyla bir ön yasa hazırladı. Emanuel von Hoff'un fikirleri daha sonra 24 Nisan 1916'da hemen uygulamaya kondu.³⁶ Bu düzenlemeye göre, okula gitmeyenler de dahil olmak üzere belirli bir yaştaki her Osmanlı vatandaşı derneğe üye olmak zorundaydı. Buna göre 12 yaşından 17 yaşına kadar olan gençlerden "Gürbüz" ve 17 ve yukarısında bulunan gençlerden "Dinç" grubu teşkil edildi.³⁷ Ancak Emanuel von Hoff açısından beklenmedik bir gelişme yaşandı ve Nisan 1916'da Goltz Paşa'nın ölümünden sonra güçlü bir destekçisini kaybetti.

Emanuel von Hoff, kuruluş çalışmalarından sonra ilk iş olarak derneği Osmanlı kamuoyuna tanıtmak için 4 Mayıs 1916 tarihinde gazetecilerle bir araya geldi. Hoff burada yaptığı basın açıklamasında derneğin amacını ve kapsamını belirttikten sonra teşkilatlanma çalışmaları için Osmanlı basın mensuplarının desteğini talep etti.³⁸ Bu basın toplantısından sonra Emanuel von Hoff 9 Mayıs 1916'da OGD'yi tanıtmak ve üye sağlamak için İstanbul'daki erkek iptidai okullarının müdür, başöğretmen ve beden terbiyesi öğretmenlerinin katıldığı bir konferans düzenledi.³⁹ Bu konferanstan kısa bir süre sonra da 12 Mayıs 1916'da Kadıköy İttihad Spor Kulübü'nün sahasında düzenlenen Birinci İdman Bayramı'na katıldı.⁴⁰

İstanbul'daki çalışmalarına hız veren Hoff, 13 Haziran 1916 tarihinde Sultan Cem, Altunizade, Sultan Selim Han Salis, Sokullu Mehmet Paşa, Osman Gazi ve Kadıköy Numune Mektepleri öğrencilerinin katılımıyla Enver Paşa'nın hazır bulunduğu bir tatbikat gerçekleştirdi. Bu tatbikatın uygulanış tarzına bakıldığı zaman beden gücü kullanımının ön planda olduğu askeri bir harekâtı andırıyordu.⁴¹

Bütün bu hazırlıklardan sonra Hoff, OGD'yi teftiş etmek ve rehberlerine ders göstermek için Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği kurulması yönünde çalışmalara da başlamış ve 14 Haziran 1916 tarihinde Müfettiş-i Umumiliği teşkil etmiştir (bkz. Ek 8).⁴² Hoff OGD'nin genel müfettişi olduktan hemen sonra 17 Haziran 1916 tarihinde Türk Ocağı'nı ziyaret etmiştir. Burada "Türk gençleri" vurgusunda bulunmuş, özellikle gençlerin iktisat ilmine karşı merak duymalarını tavsiye etmiştir. Ekonomide millileşme politikalarının devrede olduğu bir

36 Sarısamam, "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri," 445; Von Hoff, *Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilî Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname* (İstanbul: Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1334/1916).

37 Von Hoff, *Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilî Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname*, 3.

38 "Teşkilata Memur Miralay Von Hoff Beyin Beyanâtı," *İkdam* 6907 (22 Nisan 1332/5 Mayıs 1916): 2; "Genç Dernekleri Hakkında Bir Konferans," *Tasvîr-i Efkâr* 1766 (22 Nisan 1332/5 Mayıs 1916): 2.

39 Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 378.

40 Sabri Özçakır, *II. Meşrutiyet Dönemi Beden Eğitimi Çeşitli Dönüşümler*, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019),

41 "Genç Dernekleri, Arazi Üzerinde Tatbikat," *Tasvîr-i Efkâr* 1773 (1 Haziran 1332/14 Haziran 1916): 2. Ayrıca öğrencilerin davet edildiği okul isimleri de son derece dikkat çekiciydi. Zira Osmanlı tarihinin yayılmacı dönemlerine mal olmuş tarihî şahsiyetlerin okul isimlerinde kullanılması, zayıflamış olan devletin kökensel bir iktidar veya meşrutiyet kaynağı arayışında mı olduğu sorusunu akla getirmektedir.

42 Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 351.

ortamında Alman subayın bu söylemleri İTC'nin siyasetiyle uyumluymdu.⁴³

Teşkilatlanma çalışmaları tüm hızıyla devam eden OGD'nin en çok ihtiyaç duyduğu şey muhtemelen rehberlerdi. Hoff bunun farkında olarak 10 ile 11 Temmuz 1916'da erkek öğretmen okulu Dârümuallimîn'in konferans salonunda Osmanlı ordusunda görev yapan subaylara yönelik Genç Dernekleri rehberliği hakkında bir dizi eğitim konuşması yapmış, 12 Temmuz'da da Fikirtepe civarında arazi tatbikatı icra etmiştir (bkz. Ek 2).⁴⁴ Bununla yetinmeyen Hoff 1916 yılının Ağustos ayında OGD'nin talim ve terbiyesinden sorumlu rehber kursu açtı. On günlük eğitimin verildiği bu kursta 233 kişi başarıyla rehber olmaya hak kazandı. Sonraki süreçte bu rehberler İstanbul ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde görevlendirildiler.⁴⁵

OGD'yi kurumsallaştırmak için altyapı çalışmalarını başlatan Hoff, İstanbul'dan sonra Anadolu ve Rumeli'de derneğin tanıtım ve teşkilatlanma faaliyetlerini yakından takip etmek için 1916 yılının Ağustos sonu ile Eylül ayı başında Bursa, Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir, Afyon, İzmit ve Edirne'ye bir takım ziyaretlerde bulunmuştur.⁴⁶ Bu seyahati esnasında OGD üyelerine jimnastik hareketlerini içeren eğitimler, arazi ve gözetleme talimleri, haberleşme hattı oluşturma talimleri vermiştir. Çalışmalarında yazılı ve görsel eğitim materyalleri kullanan Hoff ayrıca dernek üyelerine sinema gösterisi de izletmiştir.⁴⁷ Teşkilatlanma ve eğitim çalışmalarının yanı sıra denetleme faaliyetlerinde de bulunan Hoff 14 Kasım 1916 tarihinde Dârümuallimîn karşısındaki Cevizlik Meydanı'nda yapılan talimleri teftiş etmiştir.⁴⁸

Emanuel von Hoff'un Çalışmalarında Genç Nesil Tahayyülü

İstanbul'daki ikametinin ilk aylarında, Hoff duruma uyum sağlamaya ve yeni ortama alışmaya çalıştı. Almanya'daki askerî birimlere verdiği ilk raporda, Osmanlı Devleti'nin 1911'den bu yana maruz kaldığı ağır savaş koşullarından bahsetmiş, kendisi ve Alman askerî misyonunun çalışmaları konusunda sabırlı olunması gerektiği sonucuna varmıştır. Aynı raporda Hoff, Almanya'daki genç derneklerinde olduğu gibi OGD eğitiminin oldukça hazırlayıcı niteliğinden ve subaylar arasındaki liderlik deneyiminin faydalarından da bahsetti. Onun için Osmanlı okul sisteminin iyileştirilmesi kesinlikle gerekiyordu. Osmanlı Devleti'ndeki tecrübelerini değerlendirirken bu gerçeğin altını çizdi. Zira okullaşma oranının düşük kaldığı bölgeler için, OGD öğretim materyali ve maliyetleri açısından en düşük harcamaya sahip bir

43 "Genç Dernekleri," *İkdam* 6964 (27 Haziran 1332/10 Temmuz 1916): 1.

44 *İkdam* 6973 (27 Haziran 1332/10 Temmuz 1916): 2.

45 Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları* 260-261.

46 Von Hoff, "Osmanlı Genç Derneklerinin Teşkilat ve Tekamülü," *İkdam* 7106 (11 Teşrinisani 1332/24 Kasım 1916): 2; Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 262; Mustafa Gencer, "Von Hoff Paşa'nın Paramiliter Osmanlı Genç Dernekleri Umumi Müfettişliği," *Savaşanların Gözüyle Türk-Alman İttifakı (1914-1918)*, ed. Necmettin Alkan ve Eyyub Şimşek (İstanbul: Kronik Kitap, 2018), 214-217.

47 Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 392; "Edirne'de Genç Dernekleri Teşkilatı," *Tasvir-i Efkâr* 1897 (7 Teşrinievvel 1332 (20 Ekim 1916): 2; "Vilayette [Eskişehir] Genç Dernekleri Teşkilatı," *İkdam* 7040 (4 Eylül 1332/17 Eylül 1916): 2.

48 "Genç Dernekleri Teftişi," *İkdam* 7092 (28 Teşrinievvel 1332/10 Kasım 1916): 2.

okul sistemiydi.⁴⁹ Hoff'un aktardığına göre kendisi Osmanlı Devleti'ne geldiğinde gençliğin güçlendirilmesine yönelik kapsamlı bir program henüz yoktu. Kendisince okullarda, jimnastik eğitmeni Selim Sırrı Bey, faydalı bir jimnastik hocası yetiştirmek için yıllarca uğraşmış olmasına rağmen, devleti idare edenler gençlerin bedenlerinin eğitimine ve sağlamaştırılmasına yönelik bu projelere yeteri kadar önem vermemişti.⁵⁰

Bunedenle, OGD'nin genç erkeklerin fiziksel aktivite düzeyini yükseltmek ve onları gelecekte cephelerde savaşmaya hazırlanmak için ülke çapında bir dernek olarak kurulması planlanmıştı. Ona göre OGD de ana fikir, halk gücünün ve dolayısıyla askerî gücün yükseltilmesiydi. Ülkede daha önce yaygın olan Alman ve İsveç jimnastik sistemlerindeki egzersizleri aracılığıyla koşma, atlama, tırmanma gibi sahada uygulamalı aktiviteler yoluyla gözetim, oryantasyon, durum raporu verme, düzen ve itaat öğretiliyordu. Bu egzersizlerle sağlıklı bedenlerin inşa edilmesinin yanı sıra kişinin ruhunun da beslenmesi amaçlanmıştı.⁵¹

Hoff, OGD'yi Alman gençlik dernekleri modelinin yerel geleneklere uyarlanması şeklinde düşünmüştü. Nitekim ortaya koymaya çalıştığı modelde İslamiyet, gençlik derneğindeki ana talimatlar için birçok argüman sunuyordu. Hoff, Şeyhülislam'ın yanı sıra kadıların ve tüm imamların iş birliğine vurgu yapıyordu. Güçlü ve sağlıklı bedenlere sahip bireylerin yetiştirilmesinin İslam'da emir telakki edildiğini de vurgulamaktan geri durmadı. Gençleri harekete geçirmenin dinî yönü kendisine göre yeni bir şeydi. Oysa Almanya'da kilise ve birçok Hıristiyan izci grubu, 1911'deki kuruluşundan sonra JDB'ye karşı çıkmıştı. Osmanlı'da durum farklıydı. Zira İslam, kırsal nüfusun ana grup kimliğini oluşturduğu için Alman uzmanın bunu gözettiği görülmekteydi. Teoride, dernek tüm Osmanlı gençliğine hitap ediyor görünse de uygulamada gayrimüslim gençlerin dışlandığı görülmektedir. Nitekim Osmanlı'da Müslüman din adamlarının desteğine yaptığı göndermeden, Hoff'un esas olarak Müslüman gençlere odaklandığı da açıkça ortaya çıkmaktadır. Aslında devlet destekli gençlik derneklerinde hedef kitlenin Müslüman-Türk kesimin çocukları olduğu çok önceden belliydi. Nitekim Osmanlı İzciler Ocağı'nda, daha 1914 Mayıs'ında gruplara yalnızca Türkçe konuşmaları emredildi ve Haziran 1914'te Ermeni erkek çocukları üyelikten çıkarıldı. Bu nedenle, daha sonra OGD üyelerinin çoğunun Müslüman erkek çocuklar olması sürpriz olmadı.⁵²

OGD, Ermeni tehcirinden sonra ve eski Osmanlı Balkan vilayetlerinden on binlerce Müslüman muhacir ailenin Anadolu'ya yerleştiği bir dönemde kurulmuştu. Bu bağlamda Hoff, OGD grupları içinde topluluk duygusunun uyanışından bahsederken birleştirici bir ruhu ima etmiştir. Nitekim hâki üniformalar giyen ve düzenli ordunun kabalak başlığını takan OGD

49 Von Hoff, "Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilat ve Tevessü'ü," 8.

50 Grüsshaber, *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army*, 120-125.

51 Von Hoff, "Genç Derneklerinde Terbiye-i Bedeniyye: Almanya'da Terbiye-i Bedeniyye," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 4 (1 Kanunuevvel 1333/1 Aralık 1917): 1-2.

52 Sabri Yetkin, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri: Osmanlı Genç Dernekleri ve Bunların Yayın Organlarındaki Milliyetçi Söylemler" *Mersin Üniversitesi 1. Ulusal Tarih Kongresi: Tarih ve Milliyetçilik, Bildiriler Kitabı* (Mersin, 1997), 423-424; Cora, "Asker-Vatandaşlar ve Kahraman Erkekler," 61-64; Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 282-283; Maksudyân, "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War," 160.

üyeleri, bu nedenle Müslüman nüfusa bütünleştirici bir mesaj vermiş olmalıdır.⁵³

Dernek okullaşma oranının %20'lerde olduğu Osmanlı toplumunda 12-20 yaş arası Osmanlı çocuk ve gençlerini bünyesinde toplamayı ve onları becerikli, çalışkan, sağlıklı, kuvvetli, vatan ve millet sevgisi ile dolu, mücadeleci, dürüst, ahlaklı ve itaatkâr gençler olarak yetiştirmeyi hedefliyordu. Bundandır ki savaş yıllarında Osmanlı çocuk ve gençlerinin ezici çoğunluğu okulsuz olduğundan, teşkilat esas olarak taşradaki köylü erkek çocuklarla ilgilenmeyi tercih etti.⁵⁴

Cephe gerisinde geçimini güçlkle karşılayan aileler, ne zaman ve nasıl biteceği belirsiz olan bir savaşta zorunlu askerliğin küçük yaştaki çocuklara yayılmasından endişe duyduklarından ötürü OGD'ye mesafeli yaklaşmışlardı. Buna karşılık yetkililer, mezkûr derneğin bir tür askerî kışla gibi anlaşılmaması gerektiğini açıklamak durumunda kaldılar. Nitekim Emanuel von Hoff, OGD'nin faaliyetler neticesinde ortaya çıkacak sonuçlar açısından millî müdafaayı güçlendirecek bir teşkilat olduğu ve amacının asker yetiştirmek olmadığını, aksine “terbiye-i bedeniye ve fikriyeyi feyzlendirmek memlekete dinç, güzide, azm ve metanet sahibi, kendi işlerini kendi yapabilir, gözü iyi görür, kulağı iyi işidir, hafızaya idrake malik bir nesl yetiştirmek” olduğunu vurguladığı çok sayıda makale kaleme aldı.⁵⁵

Propaganda çabalarını daha da desteklemek için, Hoff ayrıca Almanya'da JDB için kullanılan savaş propagandası filmlerini sipariş etti. Almanya'da, bazıları JDB üyesi olan pek çok reşit olmayan gönüllü 1914'te Alman ordusu saflarında savaşa girmeye çalıştı, ancak çoğu reddedildi. 1901 yaş grubu askere çağırıldığında reşit olmayan erkek çocukların askere alınması Almanya'da ancak savaşın son yılında gerçekleşmişti. Bunu, savaşın sonuna kadar reşit olmayan erkeklerin askere alınışındaki artış izledi, ancak askere alınanların çoğunun kesin doğum tarihleri bilinmediği için sayılar güvenilmezdi. Çünkü acemi askerlerin çoğu tam doğum tarihlerini bilmiyordu. Ancak, Osmanlı hizmetinde reşit olmayan askerlerin kullanımı kitlesel değildi. Bu nedenle hem çocuk hem de genç erkekler arasında Almanya'dakiyle aynı savaş coşkusunu Osmanlı topraklarında da varsaymak yanlış olur. Gerçekten de savaş zamanı Osmanlı Devleti'nde genç erkeklerin günlük rutini “kahramanlık gösterisi” yapmaktan uzaktı. Savaş süresince, daha önce düzenli yapılan OGD toplantıları sona erdi, eğitimcileri askere alındı ve çocuklar çalışmak zorunda kaldı. Kırsal alanlarda birçoğu çiftçiliğe yardım etmek durumunda idi.⁵⁶

Tüm bu çabalara rağmen Hoff'un OGD ile ilgili çalışmalarına müdahale eden birçok sivil ve askerî aktör vardı. Maarif nazırı, OGD planlarının güçlü bir muhalifiydi ve “gençliğin militarizasyonuna” şüpheyle yaklaşıyordu. Ancak Hoff'un Osmanlı Harbiye Nazırlığı'nda güçlü bir destekçisi vardı. Osmanlı Genelkurmay Başkanlığı'nın Alman başkan yardımcısı Friedrich Bronsart von Schellendorf, Enver Paşa ile yaptığı düzenli görüşmelerde Hoff'un çalışmalarına

53 Grüsshaber, *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army*, 125-126.

54 Von Hoff, “Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilat ve Tevessüü,” 8.

55 “Teşkilata Memur Miralay Von Hoff Beyin Beyanati,” 2; Yunus Nadi, “Genc Dernekleri Teşkilâtı,” *Tasvîr-i Efkar* 1954 (3 Kanunuevvel 1332/16 Aralık 1916): 1.

56 Grüsshaber, *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army*, 121-122.

destek aradı, ancak tartışmalar devam etti. Subay olarak sorgusuz sualsiz itaate alışık olan Hoff, Eylül 1916'da Türk Ocağı'nın Kadıköy Şubesi'nde yaptığı konuşmasında rahatsızlığını dile getirdi. Burada da gençlik hareketinin başarılı olması için yeterince destek bulamamaktan ve görüş ayrılıklarından şikâyet ediyordu.⁵⁷

OGD'nin teşkilatlanması yönündeki tüm çabalar hızla sürdürülürken, Emanuel von Hoff, teşkilatı ve amaçlarını tanıtmaya yönelik faaliyetleri basına yönelik açıklama ve gazetelerde makaleler yayımlayarak sürdürmüştür.⁵⁸ Bu çerçevede belirli aralıklarla, çeşitli konularda altı adet kitapçık yayınlarken, 1 Zilkade 1333 (1 Eylül 1917) tarihinden itibaren de 26 sayı yayımlanacak olan *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*'nı yayımlamaya başladı. Nitekim Hoff ve Osmanlı sivil/asker devlet temsilcilerinden oluşan kadronun makalelerini içeren OGD dergisi, Alman ve Osmanlı tarafının gençlik dernekleri üzerinde kurumsallaşmış iş birliğinin en iyi belgesiydi (bkz. Ek 9). Emanuel von Hoff ve ekibi, küçük kasaba ve kırsal kesimde dergiyi tanıtmamanın bir yolu olarak, teşkilata coşku yaratmak ve fikirlerini imparatorluğun her köşesine yaymak için Osmanlı'nın yerel idarecileriyle koordineli hareket etmeye çalıştı.⁵⁹

Derginin önde gelen isimlerinden biri olarak makaleleri genellikle her sayının ilk sayfalarında yer aldı. Alman uzman, sürekli olarak güçlü bir neslin yaratılması için ısrar etti ve gençleri askere hazırlayacak bir program takip edilmesini salık verdi:

*"Genç Dernekleri bir gencin, hizmet-i askeriyeye duhulüne kadar ânıyla iştilal etmektedir. Eğer o genç derneklere lâyıkiyla devam etmişse ordudaki hizmetini kendisine kolay gelir. Bundan sonra ordudan terhis edildiği zaman vücudunun tâze, kuvvetli ve çalak kalmasına gayret etmelidir. Jimnastik ve spor cemiyetlerinde yüzmek, kürek çekmek, yıkanmak ve vücudunu idman etmek suretiyle herkes mensub olduğu meslekte muvaffak olmak ve müddet-i hayatını uzatmağa çalışmalıdır."*⁶⁰

Cihan Harbi gibi topyekûn bir savaş ortamında askerlik temel eğitimini kısaltmak ve daha erken cephe ve lojistik görevlerine hazır hale gelmek için erkek çocuklar askerlik hizmetinden önce eğitilmek istenmişti. Bunun için de çocukluktan itibaren bireylerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesi gerektiğine inan Emanuel von Hoff, özellikle bu süreçte kadınlara aktif rol biçmiş, onlara güçlü bir ulusun inşa edilmesinin dinamiklerinden biri olarak bakmıştı. Nitekim Almanya'daki gençlik derneklerinde de kadının iffetli, ahlaki açıdan sağlıklı ve doğurgan olması gerektiği sıkça vurgulanıyordu.⁶¹

57 Sarısan, "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri," 465; Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 522.

58 "Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilatı," *İkdam* 6912 (27 Nisan 1332/14 Mayıs 1916): 1.

59 BOA, Dahiliye Nezâreti Umûr-ı Mahalliye-i Vilayât Müdüriyeti Belgeleri (DH.UMVM.), 150/41, 2 Zilhicce 1335/19 Eylül 1917.

60 Von Hoff, "Bazı Umumi Terbiye Meselelerine Dair," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1 (1 Eylül 1333/1 Eylül 1917): 12.

61 John Alexander Williams, "Ecstasies of the Young: Sexuality, the Youth Movement, and Moral Panic in Germany on the Eve of the First World War," *Central European History* 34/2 (2001): 175.

“Harb, hayat ve kuvvetçe birçok fedakarlığa ihtiyaç gösterdiğinden nesl-i âti bir o kadar daha kuvvetli olmalıdır ki buna kimsenin ıstibahı yoktur zannındayım. Genç Dernekleri’ndeki mesaimiz on iki yaşından itibaren olan gençlerle başlıyor. Eğer bir çocuğun tevellüdünden itibaren on iki yaşına gelinceye kadar afiyeti temin edilmez, ona takayyud ve ihtimam ile bakılıb sıhhi bir surette takviye edilmez ise bizim bütün mesaimiz muallakda asılmış kalır. Ve sonra keza: kadınlar da afiyetli ve kuvvetli olmalıdır ki çocuklar afiyetli olarak dünyaya gelsinler bir vâlide bir çocuğun kava’id-i sıhhiyeye tevfikane ne suretle besleneceğini bilmelidir. Bu gibi vâlidelerin yetişebilmesi için genç kızlar evlenmeden evvel vücutça terbiye edilmeli ve valideliğe aid mükemmel dersler görmelidir.”⁶²

OGD etkinliklerinin büyük bir bölümünü fiziksel egzersizler ve yürüyüşler oluşturuyordu. Bu programın bir kısmı, mesafeye taş atma gibi pratik eğitimleri de içeriyordu. Emanuel von Hoff’un görüşüne göre, bu alıştırmaların açık bir amacı vardı. Çocuk, bir asker olarak bu kadar kolay bir görevde ustalaşmazsa, el bombasını asla doğru bir şekilde atamaz ve hedefi vuramazdı:

“Şu harp zamanında askerler, sulh zamanında olduğu gibi, uzun müddetle talim ve terbiye edilememekte, altı ay veyahut daha az bir müddet zarfında cephede hizmet etmek üzere ihzar edilmeleri lazım gelmektedir. Binaenaleyh dinciler, hizmet-i askeriye dahil olmadan mukaddem, genç bir neferin cephede kendisine lazım olan şeylerini öğrenmektedir (...) Asker, harplerde düşmanın ateşi altında heman ekseriya tabii ve suni mevakii geçmek mecburiyetindedir. Bu mevâni ne kadar sürat ve çeviklikle aşılabilirse telefat da o kadar az verilir ve muzafferiyet daha emin olur. Bilhassa iyi tırmanan ve atılan askerler, kendilerine diğerlerini imtisal ettirmekte ve birlikte sürüklemektedirler. O halde bir asker arazi üzerinde yapılan jimnastik hünerlerine muhtaçtır. Mesela; duvara ve çitlere, tırmanmak mevâni üzerinden sıçramak, tel maniaları altından sürünerek geçmek, bir çukurdan diğer bir çukura kendini göstermeksizin yuvarlanarak geçmek dört elli koşmak gibi şeyleri çocuklara talim ettirebiliriz (...) Bir taarruz, askerlerin düşman ateşi altında birer birer ileri sıçramasıyla icra olunur. Ve bu sıçramalar ne kadar iyi yapılırsa, telefat dahi o kadar az olur. Nefer, sıçramadan evvel yere yapışır gibi yatmalı koşu müsabakasında olduğu gibi kemal-i süratle kalkarak ve bütün kuvvetiyle beraber ileri sıçrayarak tekrar süratle yere yatmalı. Eğer bu sıçrama hareketi yavaş olursa daha ziyade telefat veririz. Bu gibi sıçramaları ancak iyi ve çevik bir idmancı yapabilir. Dinçlere kuru havalarda bu gibi sıçrama talimleri yaptırmalıyız. Bu suretle birçokları muharebede hayatlarını muhafaza ederler. El bombalarının harpte yeni bir silah olduğu herkesin malumudur. Bu hususta çok idman görmeyen bir kimse, el bombasını doğru atamaz ve hedefe iyi isabet ettiremez. Bu sebepten gençler daha şimdiden taşlar ile hedefe nişan atmak ve aşırma tarikiyle bir hendeğe taş düşürmeyi talim etmelidirler. En uzak mesafeye atan ve hedefe en iyi isabet ettiren bir kıt’a muzaffer olur. Bundan maada iş bu talimlerin, gençlerin adalatını, kollarını ve kuvve-i basarlarını terbiye için pek büyük faideleri vardır.”⁶³

62 Von Hoff, “Bazı Umumi Terbiye Meselelerine Dair,” 12.

63 Von Hoff, “Genç Dernekleri Talimlerinin Harb-i Hazıradaki Kıymeti: Alman Dinçleri Hidmet-i Asker-

Açık bir askerî karaktere sahip egzersizler ve ayrıca daha büyük erkekler için ateşli silah talimatı OGD'nin müfredatına entegre edildi.⁶⁴ Osmanlı makamları sadece genç erkek çocukları askerlik hizmeti için yetiştirmeyi değil, aynı zamanda savaş propagandasını kırsal alanlarda yaymayı ve zorunlu askerliğe karşı isteksizlik ve direnişi yenmeyi de amaçladılar.⁶⁵ Bu bakımdan Emanuel von Hoff, JDB'nin Almanya örneğini defalarca vurguladı ve sadık müttefik dediği Osmanlı'yı Almanya'da gözlemlenen iyi şeyleri taklit etmeye çağırdı:

*"Bu harp ortasında dahi Almanya'nın her tarafda bu terbiye meselesiyle iştiligal edilmektedir. Bir kısım jimnastik ve spor cemiyetleri harp dolayısıyla azalarının birçoğunu gaib etmişlerse de geride kalan azalara ve diğer gençlere talim ve mümaresata devam ediyorlar (...) Filhakika milyonlarca idman, yüzmek ve spor ile meşgul olanlar cephe-i harplerde bulunmaktadır. Fakat yetmiş yaşına kadar olan ihtiyarlar, çocukları arazi üzerine sevk edip, onlara jimnastik talimleri yaptırıyor. Ve harpde bulunan muallimlerin ekserisi yaralı olarak avdet ettikleri zaman mümkün olduğu takdirde gençlere ders vermeğe devam ediyorlar (...) Hatta bir muharebeye müteakip istirahat için hatt-ı harp gerisindeki ihtiyada iltihak eden kıta'at, jimnastik, spor, oyunlar, yüzmek ve mâni atlamak gibi mümaresat-ı bedeniyye başlıyorlar. Fransa, Belçika, Rusya gibi Almanların harp ettikleri bilumum cephelerde jimnastik ve spor meydanları vücuda getirilmiştir (...) Bütün bu insanlar gerek afiyetli ve iyileşmiş olsun gerekse sükût bulunsun, terbiye-i bedeniye talimlerini sırf kuvve-i bedeniyyenin tenmiyesi için yapmayub, kuvve-i iradelerinin de takviye bulması için icra ediliyor. Alman milletinin sulh zamanında ve şimdi şu harp esnasında pek büyük işler meydana getirmelerinin sır ve hikmeti budur. Eğer biz gençlerimizi ve milletimizi bu suretle terbiye etmemiş olsaydık adeden bize faik olan düşmanlarımıza karşı duramazdık. Kuvvet, intizam ve teşkilat mutlaka galebe eder. Biz Almanlar bu muvaffakiyetimizle iftihar ediyoruz ve sadık müttefiklerimizin bizde gördükleri iyi şeyleri taklid edeceklerini ümid etmekteyiz."*⁶⁶

Emanuel von Hoff'un çalışmalarında kurguladığı oyun tarzı; militarist öğeler içeren, bedensel güç isteyen türdendi. Nitekim, Almanya'ya döndükten sonra OGD dergisinde yayınlanmak üzere JDB el kitabından birkaç oyun bölümü seçip, göndermiştir.⁶⁷

Uygulamaya yönelik bu metinlerin yanı sıra, makalelerin bazılarında Emanuel von Hoff, Türk milletini gelecekteki çatışmalarda aşılmaz kılmak için gençlerin savaş sonrası döneme

iyeye Nasıl Hazırlanıyorlar?," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 5 (1 Kanunusani 1334/1 Kasım 1918): 9-11.

64 Grüsshaber, *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army*, 119.

65 Maksudyan, "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War," 161.

66 Von Hoff, "Genç Derneklerinde Terbiye-i Bedeniyye: Almanya'da Terbiye-i Bedeniyye," 1-2.

67 Von Hoff, "İki Kıt'anın Karşılıklı Arazi Oyunları [Alman Genç Dernekleri Cep Defteri'nden]," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 11 (1 Temmuz 1334/1 Temmuz 1918): 4-7; Von Hoff, "Genç Derneklerinde Arazi Tatbikatından İki Kitanın Karşılıklı Arazi Oyunları [Alman Genç Dernekleri Cep Defteri'nden]," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 12 (11 Ağustos 1334/11 Ağustos 1918): 2-5. Meşrutiyet döneminde paramiliter bir anlayışla sunulan oyunlar için bkz. Sabri Özçakır, "Meşrutiyet Çocuklarının Yetiştirilmesinde Terbiyevî Oyunların Rolü," *OTAM* 43 (Bahar 2018): 141-164.

zihinsel ve fiziksel olarak hazırlanması gerektiğini işledi. Ona göre bu hedefe ulaşmak için Osmanlılar, Alman müttefiklerinin yardımına güvenebilirlerdi:⁶⁸

“Harbin şiddet ve tesirini yalnız büyükler değil, gençlik de hissedecektir. Bazı genç çocuklar ve genç kızlar pederlerini ebediyen vatan uğruna feda ettiler, pederleri cephede harp ettikleri için bir takım etfalde baba terbiyesinden mahrum bulunuyor. Ve dışarda çetin harplerle uğraşan bu babalar, kendi evlatlarının menfaatleri için fedakarlıkta bulduklarını biliyorlar. Bunlar hayat ve kuvvetlerini, istikbalin gençliğine emin bir vatan ve varlık temin ve ihzarı için feda ediyorlar. Bu hakikati her zaman çocuklarımızın gözü önünde bulundurmalıyız. Gençler, şu harpten maksat ne olduğunu, yani bunun bir varlık ve yokluk harbi olduğunu anlamalıdır (...) Bu suretle muharebe hakkında ciddi olarak düşmanını öğrenen genç çocuklar bu harp dolayısıyla gençlik için ne kadar büyük bir vazifenin zuhura geldiğini de idrak edeceklerdir. Hükümet-i Osmaniye, müttefiki olan hükümetler gibi harpten sonra bilimüm şebat mesaisinde iki misli daha kavi ve muktedir olacaktır. Harp kuvve-i mesaimizin bir kısmını imha etti. Binaen-aleyh şimdi yetişmekte olan gençlerden o nisbetde fazla mesaiye intizar edilmektedir. Ve bu gençlerden muharebeden evvelkinden daha ziyade fedakârlık talep olunacağından istikbal adamlarının kuvve-i ruhiyesi, ahlakiye ve bedeniyelerinin bir kat daha terbiye edilmeleri elzemdir.”⁶⁹

Gençler için lider seçme sorununa gelince, Emanuel von Hoff, yerel OGD gruplarının eğitmeni olarak, Dinç Şubesi için genç Osmanlı subaylarını, Gürbüz Şubesi'ne ise devlet okulu öğretmenleri veya diğer sivil rehberleri tercih edecekti. Subay, dinç grubu için bir baba figürü olacaktır. Tüm subaylar, askerî okulda geçirdikleri süre boyunca özel eğitim alacaklardı. OGD, ordu subaylarına eğitici bir rol atfediyor ve onları gençlerin bakıcısı olarak sunuyordu:

“Diğer memleketlerde olduğu gibi Türkiye’de de harpten sonra gençlerin terbiyesi hususunda zabitlerden istifade edilmesi düşünülmelidir. Harp esnasında tabii bu suretle kendilerinden istifade kısmen mümkün idi. Binaen aleyh bilhassa genç zabitan mekatib-i askeriyede veyahut talimgahlarda ikmal-i tahsil ederken, Genç Dernekleri’ndeki dinçlerin talimleri hakkında onlara ayrıca dersler verilmelidir (...) Gerek harp ve gerek sulh zamanında olsun gençleri bir baba gibi düşünüp öyle muamele etmek mürebbi olarak zabitanın en büyük vazifesidir.”⁷⁰

Emanuel von Hoff, genç askerler arasında, eski JDB üyeliğinin sonucu olarak, olumlu gelişmelere tanık olduğu Fransa’da (1914-1915) bir cephe komutanı olarak deneyimlerinden de yararlandı. Makalelerinde JDB’de geçirdikleri süre boyunca savaş alanına hazırlandıklarını iddia etti. Ancak bu iki makalenin gerçeği yansıttığı şüphelidir, çünkü bu iki makale de

68 Von Hoff, “Gençlik ve Harb,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 6 (1 Şubat 1334/1 Şubat 1918): 1-2.

69 Von Hoff, “Gençlik ve Harb,” 1-2.

70 Von Hoff, “Genç Derneklerinde Dinçlerin Talim ve Terbiyesi: Zabit, Gençlerin Mürebbsi Olarak,” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 7 (1 Mart 1334/1 Mart 1918): 1-2.

propaganda amaçlı üretilmiş olabilir.⁷¹

Almanya'daki gibi bir gençlik tasarımı hayata geçirmeyi uman Emanuel von Hoff, 1916 yazında çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldı. Osmanlı devletinin mali durumu, imparatorlukta yerel OGD grupları için yeterli bir finansmana izin vermedi. Ayrıca, Osmanlı yönetimi OGD için 12-17 yaş arası erkek çocukların sayısına ilişkin güvenilir istatistiksel veriler sağlayamadı. Emanuel von Hoff bu soruna bir makalesinde dikkat çekmiş ve Genç Dernekleri Müfettişliği, Gürbüz Şubesi'ne kayıtlı olduklarından emin olmak için her valilikten 12 ile 17 yaş arasındaki erkek çocukların bir listesini istemiştir:⁷²

"Müfettişlik-i umumi bu husus için her tarafa istatistik numuneleri göndermişti. Fakat memleketin hiçbir tarafından henüz tam bir istatistik vürud etmemiştir. Bidâyetde ahali gençleri bilahere askere almak üzere cedveller tanzim edildiği zehabına varmışlardır. Gençlerin bu suretle esamilerinin bir cedvele kaydının nasıl bir maksad-ı hakiki için yapıldığı bazılarınca anlaşılmadığından atideki izahatı veriyorum: (...) Bir ordu teşkili ve kezâ her sene ne kadar gencin isnân-ı askeriye dâhil olduğunu anlamak için yine istatistiğe ihtiyacımız vardır. İstatistiğin ehemmiyet-i azimesi bununla daha vâzih bir suretde sabit oluyor. Bütün memalik-i Osmaniye'deki gençlerin teşkilatını vücuda getirmek için tavzif edildiği zaman ilk defa sorduğum sual 12'den 17 yaşına kadar olan gençler (gürbüzler) ile 17'den yukarı olan gençlerin (dinçlerin) adedlerinin ne kadar olduğu idi. Bu su'âlime cevab alabilmek için vilayât ve ahz-ı asker kalemlerinden (...) birer liste göndermelerini rica etmişdim."⁷³

Bunun üzerine Dahiliye Nezareti 1917 yazında bu bilgileri hazırlamaya çalışmıştı. Ancak, elde edilen verilerin güvenilmezliği OGD'nin kapatılmasına kadar zayıf bir nokta olarak kalmıştır.⁷⁴

OGD, devletin otoritesini genişletmek ve aile hayatına daha fazla müdahale etmek için spor, eğitim ve askerî kurumlarla ilişkili yeni bir gençlik derneği modeli olarak ortaya çıkmıştı. Emanuel von Hoff özellikle ahlaki ve canlılığı teşvik etmek amacıyla yazılar kaleme aldı. Amaç sadece savaşın aciliyeti içinde cepheye asker yetiştirmek değil, savaş sonrası süreçte ulusun vatandaşlarını eğitmektir. Bu açıdan Emanuel von Hoff genç nesli ulusal beka ile yakından bağlantılı hale getirdi:

Hükümet-i Osmaniye, müttefiki olan hükümetler gibi harpten sonra bilimüm şebat mesaisinde iki misli daha kavi ve muktedir olacaktır. Harp kuvve-i mesaimizin bir kısmını imha etti. Binaen-aleyh şimdi yetişmekte olan gençlerden o nisbetde fazla mesaiye intizar edilmektedir. Ve bu gençlerden muharebeden evvelkinden daha ziyade fedakârlık talep olunacağından

71 Von Hoff, "Genç Derneklerinde Fedakarlık: Alman Siperlerine Aid Hakiki Bir Vak'a," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 7 (1 Mart 1334/1 Mart 1918): 9-10; Von Hoff, "Harb Tecrübeleri," 5-6.

72 Von Hoff, "Nüfusun İstatistiği," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 3 (1 Teşrinisani 1333/1 Kasım 1917): 8-9.

73 Von Hoff, "Nüfusun İstatistiği," 8-9.

74 Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri," 95-113; Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 29.

istikbal adamlarının kuvve-i ruhiyesi, ahlakiye ve bedeniyelerinin bir kat daha terbiye edilmeleri elzemdir. Nasıl ki ziyade kan zayi eden bir hastanın iade-i kuvvet edebilmesi için bilhassa tedavi edilmesi lazım ise, harp dolayısıyla pek çok kan ve hayat feda eden bir millet de gençlerini bilhassa bakması lazımdır. Çünkü gençliğin milletin kuvve-i müstakbelesidir.

Gençliğin kuvvetini terbiyede üç ciheti takip etmeliyiz:

1-Harpten sonra gençlikden daha büyük bir semere-i mesai talep edileceğinden gençlerin vücutları muharebeden evvelkinden daha mütehammil ve sert olmalıdır.

2-Bundan sonra nesl-i müstakbel mühim ve şimdiye kadar namalum bir takım vazife ile mükellef olduklarından ve Osmanlı Hükümeti bütün vesaitiyle birlikte terakki etmek, kavi ve serbest bir hükümet-i muazzama olmak için cihet ve gayret ettiğinden gençliğin kabiliyet-i ruhiyesi takviye edilmelidir.

3-Kuvve-i ahlakiye tezyid edilmelidir. Çünkü bunsuz esasen büyük ve umumi bir iş meydana getirmek mümkün değildir. Kuvve-i ahlakiye bilhassa herkesin birlikte olarak milletin büyük hazain-i müşterekesini muhafaza için cihet ve gayret etmesiyle tecelli etmelidir. Bu hazain de kitabü'l-ahlakın herkesden talep ettiği hasail-i güzidedir. Eğer bu fezaile her ferd haiz olursa, o millet kavi ve mesut olacağı gibi düşmanlar vatana tecavüze de cüret edemezler.⁷⁵

Ayrıca gençlere cephe gerisinde bulaşıcı hastalık ve kazalara karşı pratik bilgiler ile sağlık ve hijyen bilinci kazandırmak amacıyla *Hıfzıssıhha Kavaidi ve Hastalık, Kaza Vukuunda Yapılacak Tedabir* başlıklı bir sağlık risalesi kaleme alarak binlerce nüshasını dağıtmıştı.⁷⁶ Buradan da anlaşılacağı üzere OGD yalnız ülkenin savunma gücünün artırılması için değil, aynı zamanda toplumun genelini sosyalizasyonunu sağlamak ve sağlık problemlerine duyarlı hale getirmek gibi amaçları da göz önünde bulundurarak faaliyet yürütüyordu.

Önceki derneklere kıyasla bu dernek, eğitim çalışmalarında yazılı, sözlü ve görsel iletişime önem verdi. Emanuel von Hoff, OGD'nin amacı, örgütlenme biçimi, askerlerin teşkilattaki etkinliği, verilen eğitimin askerî niteliğini ele aldığı çok sayıda makale yazdı. Bu paramiliter gençlik örgütlenmesini ülkenin her tarafında yaygınlaştırmaya çalıştı ancak, savaş koşulları nedeniyle tam olarak her yerde bütün gençlerin talimlerini koordine edemedi. Nitekim savaş zamanı yükümlülükleri, küçük çocukları da kapsayacak şekilde her geçen gün artan bir şekilde çoğaldı. OGD öğretmenleri erkek çocuklara zaten askermiş gibi talim yaptırduklarından, kırsal kesimdeki birçok insan devletin "çocuklardan oluşan bir ordu" oluşturduğuna ya da devletin artık 15 yaşından küçük çocukları askere alacağına inanmaya başladı. Bu söylentiler bazı bölgelerde OGD'ye karşı "açık bir direniş" neden oldu ve aileler genç erkek çocuklarının

75 Von Hoff, "Gençlik ve Harb," 1-2.

76 Bu risalenin içeriğinin ayrıntılı bir okuması için bakınız; Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 483-485. Ayrıca risalenin tam metni için bkz. Von Hoff, *Osmanlı Genç Derneklerinde Hıfz-üs-sıhha Kavaidi ve Hastalık, Kaza Vuku 'unda Yapılacak Tedabir* (İstanbul: Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1334/1916).

antrenmanlara katılmasına izin vermeyi reddetti.⁷⁷

Daha da önemlisi, tarım alanlarında eğitim görmemiş köylü erkek çocukların emeğine olan ihtiyaç çok önemli bir konuydu. Nitekim Kütahya'dan gelen bir raporda, köylerde genç erkek çocukların tarım işleriyle meşgul oldukları ve bu nedenle köylerde şube kurulmadığı açıkça belirtilmiştir. Konya'dan bir başka haberde ise okulsuz genç erkeklerin tarlada çalışmak zorunda olduğu vurgulanmıştır. Tüm bu zorluklara rağmen Emanuel von Hoff, OGD'nin 3.500 rehber gözetiminde 200 bin kadar genç erkek çocuğu yetiştirdiğini belirtmiştir.⁷⁸

Emanuel von Hoff'un Misyonunun Sona Ermesi: Almanya'ya Dönüş

İttihat ve Terakki hükümetinin destek ve himaye ettiği bir resmî girişim olarak başlatılan bu projenin siyaset ile ilişkisi kuruluşunun ikinci yılında sorun teşkil etmeye başladı. Dernek mecmuasının Eylül 1917'de yayımlanan ilk sayısında "Milletin terbiyesi millî bir mesele olup siyasi değildir" sözleriyle Emanuel von Hoff başta olmak üzere OGD'nin yöneticileri derneğin partizan siyasete alet edilmesine mesafeli durmuşlardır.⁷⁹ Fakat Mehmet Beşikçi, "Bu vurguda kullanılan dil[in], tek kaygının millete hizmet olduğunu ileri süren bütün resmi milliyetçi ideolojik söylemlerde rastlanan türden bir dil" olduğuna dikkat çekmekle birlikte "Siyaset dışı olduğunu söylemenin kendisi aslında bir siyaset yapma biçimi" olduğunu ifade etmiştir.⁸⁰ Osmanlı Devleti'ne gelmeden önce Batı Cephesi'nde sıcak savaşın içinde olan Emanuel von Hoff gerek vilayetlerde karşılaşılan sorunlar gerekse İttihatçıların istihbarat örgütü Teşkilat-ı Mahsus'a da etkin bir isim olan Dr. Bahattin Şakir ve partinin önde gelen isimlerinden Basri Bey ile anlaşmazlığa düşünce Müfettiş-i Umumilik görevinden alındı. Emanuel von Hoff'tan sonra Müfettiş-i Umumilik bir süre Kaymakam Mustafa Asım Bey tarafından vekâleten idare edildi.⁸¹

1918 yılının başlarında tekrar Almanya'ya dönen Emanuel von Hoff, Batı Cephesi'nde görev almıştır.⁸² Burada, Osmanlı'daki dernek mecmuasına yazılar göndermeye devam eden Emanuel von Hoff'un Osmanlı Devleti'nden ayrılmasında Osmanlı yöneticileriyle yaşadığı görüş ayrılıklarının yanı sıra sağlık sorunları ve kariyer hesaplamasının etkili olmuş olması muhtemeldir. Zira Emanuel von Hoff, vücudu hastalıklara tam olarak alışamadığı için düzenli ateş atakları geçirmiştir. Almanya'ya geri çağrılmak için ilk talep, sağlık sorunları ve uzak bir savaş alanında hizmet etmesi nedeniyle kariyer dezavantajları korkusundan dolayı bizzat kendisinden gelmiştir. Emanuel von Hoff'un bu talebi ilk başta Alman askerî makamları tarafından reddedildi. Çünkü Almanlar Osmanlı Devleti'nde kendileriyle uyumlu bir gençlik modelinin inşasına büyük önem veriyorlardı. Ancak ayrılma yönündeki ısrarları devam edince

77 Maksudyen, "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War," 161.

78 Maksudyen, "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War," 161.

79 Von Hoff, "Mukaddime," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1 (1 Eylül 1333/1 Eylül 1917): 1-2; Genç neslin nasıl yetiştirilmesi gerektiği üzerine dönemin aydınlarının kanaatleri için bkz. Yunus Nadi, "Gençliğin Terbiyesi," *Tasvîr-i Efkâr* 2221 (13 Eylül 1333/13 Eylül 1917): 1.

80 Beşikçi, "Militarizm, Topyekûn Savaş ve Gençliğin Seferber Edilmesi," 88.

81 Sarısaman, "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri," 466.

82 Von Hoff, "Harb Tecrübeleri," 6.

en sonunda Batı Cephesi'nde daha fazla konuşlanmak üzere Stuttgart'a geri çağırılmıştı.⁸³

Emanuel von Hoff Batı Cephesi'nde Enver Paşa'ya yazdığı bir mektupta Stuttgart'a geri dönmekten pişmanlık duyduğunu belirtmiştir. Alman uzmanın Osmanlı başkentindeki atmosferi de beğendiği görülmekteydi. Çevresinin kültürüne büyük ilgi gösterdi ve kişisel asistanı Asım Bey ile temas halinde kaldı. Osmanlı Genç Dernekleri ile tüm bağını koparmayarak cepheden dernek mecmuasına Haziran 1918 tarihine kadar makale yollamaya devam etti.⁸⁴ Ancak cephe saha komutanı olarak yükümlülükleri artık aylık makaleler yazmak için zaman ayırmasına izin vermediğinden yazıları kesintiye uğradı. Bu tarihten sonra Emanuel von Hoff ile ilgili elimizde sarıh bir bilgi yok. Cihan Harbi'nden sağ çıktığından emin olduğumuz Emanuel von Hoff'un Haziran 1918'e kadar Batı Cephesi'nde olduğunu biliyoruz. Fakat saflarında savaştığı Alman kuvvetleri Temmuz 1918'den sonra cephedeki hareket üstünlüğünü İtilaf Devletlerine kaptırınca geri çekilmek zorunda kalmışlardı.

OGD varlığını sürdürmesine rağmen, 1918 sonlarında yapılan mütareke sonrasında derneğin neredeyse hiçbir etkisi kalmadı. Nihayetinde de OGD dergisinin Temmuz 1920'deki son sayısı ile derneğin faaliyetleri sona erdi.⁸⁵

Sonuç

Almanya, 1882 yılında itibaren gönderdiği bir danışman subay heyeti ile Cihan Harbi'nin sonuna kadar Osmanlı askerî düşüncesini büyük oranda şekillendirdi. Bu askerî misyonun gayrı resmî bir üyesi olarak Emanuel von Hoff'un Harbiye Nezareti bünyesinde oluşturulan bir gençlik teşkilatında yürüttüğü çalışmalarla Cihan Harbi evresinde Osmanlı gençliğinin Alman ekolüne uyumlu mobilizasyonunda aktif rol aldığından hareketle, klasik askerî danışman kimliğinin dışında bir karakter olduğu tespit edilmiştir.

Emanuel von Hoff'un 1916 yılı başları ile 1917 yılı başları arasındaki kesintisiz hizmeti, Osmanlı gençliğinin kendi iç dinamikleri gözetilerek Alman modeli esas alınarak teşkilatlandırılmasına yönelikti. Fakat Emanuel von Hoff ve birlikte çalıştığı danışmanlarının hazırladıkları OGD programının siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik birçok nedenden ötürü tam anlamıyla gençlik içinde kabul görmediği, toplumun direnç göstermesi üzerine uzun ve sancılı bir teşkilatlanma dönemi geçirildiği gözlenmiştir.

Emanuel von Hoff'un faaliyetleri, sadece askerî anlamda tahlil edilemez. Osmanlı'nın

83 Sarısan, "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri," 466.

84 Ateş, *Asker Evlatlar Yetiştirmek*, 522; Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 226. Hoff'un mecmuadaki son yazısı kendisinin daha önce yazdığı *Dernekçinin Cep Kitabı*'ndan bir bölümün Ahmet Münir tarafından tercüme edilerek yayınlanmıştır. "...tabiatı kemal- i itina ile muhafaza ediniz. O tabiat ki Genç Dernekleri'nin her tarafa tenmiye etmek istediği vatan ve vatanı muhabbet-i terbiyesine bütün güzellikleriyle sizlerde inkişaf ettirmektedir." Von Hoff, "İki Kıtanın Karşılıklı Arazi Oyunları," *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 12 (1 Ağustos 1334/1 Ağustos 918): 5.

85 Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 314; Grüsshaber, *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army*, 128-129.

toplumsal, siyasi ve ekonomik dönüşümünde dinamik güç olarak gördüğü gençleri seferber etmeye çalışması genç, sağlıklı ve vatanperver bir milletin yetiştirilmesi şeklinde idealize edilen daha geniş anlatımlı bir misyonun göstergesidir. Genç Dernekleri ile gençliği sosyalleştirerek modern yurttaşlar haline getirme çabasıydı. Bu nedenle o, sadece bir askerî uzman olarak değil, aynı zamanda bir eğitimci ve bir reformist olarak da görev yapmıştır.

Son olarak; her ne kadar Genç Dernekleri paramiliter bir formasyonda ele alınıyorsa da yukarıdaki sayılanları göz önünde bulundurduğumuzda ve ortaya koyduğu faaliyetleri dikkatlice gözlemlediğimizde bu derneklerin bir “sosyalleşme” işlevi üstlendiğine de kanaat getirdik.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

BOA, Dahiliye Nezâreti Umûr-ı Mahalliye-i Vilayât Müdüriyeti Belgeleri (DH.UMVM.)

Eski Harfli Gazete ve Dergilerde Yer Alan Haber, İlan ve Makaleler

“Edirne’de Genc Dernekleri Teşkilatı.” *Tasvîr-i Efkâr* 1897, (7 Teşrinievvel 1332 (20 Ekim 1916).

“Genç Dernekleri Hakkında Bir Konferans.” *Tasvîr-i Efkâr* 1766, (22 Nisan 1332/5 Mayıs 1916).

“Genç Dernekleri, Arazi Üzerinde Tatbikat.” *Tasvîr-i Efkâr* 1773, (1 Haziran 1332/14 Haziran 1916).

“Mekâtib-i Umûmiye Genc Dernekleri Müfettişliği.” *Tasvîr-i Efkâr* 1808, (6 Temmuz 1332/19 Temmuz 1916).

“Genç Dernekleri.” *İkdam* 6964, (18 Haziran 1332/1 Temmuz 1916).

“Genç Dernekleri Teftişi.” *İkdam* 7092, (28 Teşrinievvel 1332/10 Kasım 1916).

İkdam 6864, (10 Mart 1332/23 Mart 1916).

İkdam 6973, (27 Haziran 1332/10 Temmuz 1916).

“Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilatı.” *İkdam* 6912, (27 Nisan 1332/14 Mayıs 1916).

Selim Sırrı [Tarcan]. “Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler.” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1, (1 Eylül 1333/14 Eylül 1917).

“Teşkilata Memur Miralay Von Hoff Beyin Beyanatu.” *İkdam* 6907, (22 Nisan 1332/5 Mayıs 1916).

Vedat Örfi. “Kuvvetli Bir Gençlik Nasıl Elde Edilir?” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 19, (1 Kanunuevvel 1335/1 Aralık 1919).

“Vilayette [Eskişehir] Genç Dernekleri Teşkilatı.” *İkdam* 7040, (4 Eylül 1332/17 Eylül 1916).

Von [Fon] Hoff. “Gençlik ve Harb.” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 6, (1 Şubat 1334/1 Şubat 1918).

Von Hoff. Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilatı Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname. **İstanbul:** Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1334/1916).

Von Hoff. “Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilat ve Tevessü’ü.” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1, (1 Eylül 1333/1917).

Von Hoff. “Bazı Umumi Terbiye Meselelerine Dair.” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1, (1 Eylül 1333/1 Eylül 1917).

Von Hoff. “Genç Dernekleri Talimlerinin Harb-i Hazıradaki Kıymeti: Alman Dinçleri Hidmet-i Askeriyyeye Nasıl Hazırlanıyorlar?” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 5, (1 Kanunusani 1334/1 Kasım 1918).

Von Hoff. “İki Kıt’anın Karşılıklı Arazi Oyunları [Alman Genç Dernekleri Cep Defteri’nden].” *Osmanlı*

- Genç Dernekleri Mecmuası* 11, (1 Temmuz 1334/1 Temmuz 1918).
- Von Hoff. "Genç Derneklerinde Arazi Tatbikatından İki Kıtanın Karşılıklı Arazi Oyunları [Alman Genç Dernekleri Cep Defteri'nden]." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 12, (11 Ağustos 1334/11 Ağustos 1918).
- Von Hoff. "Genç Derneklerinde Dinçlerin Talim ve Terbiyesi: Zabit, Gençlerin Mürebbisi Olarak." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 7, (1 Mart 1334/1 Mart 1918).
- Von Hoff. *Osmanlı Genç Derneklerinde Hıfz-üs-sıhha Kavaidi ve Hastalık, Kaza Vuku'unda Yapılacak Tedabir*. İstanbul: Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1334/1916).
- Von Hoff. "Genç Derneklerinde Terbiye-i Bedeniyye: Almanya'da Terbiye-i Bedeniyye." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 4, (1 Kanunuevvel 1333/1 Aralık 1917).
- Von Hoff. "Alman Gençleri'nin Harb Hizmetinde İstihdamı." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 4, (1 Kanunuevvel 1333/1 Aralık 1917).
- Von Hoff. "Genç Derneklerinde Fedakarlık: Alman Siperlerine Aid Hakiki Bir Vak'a." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 7, (1 Mart 1334/1 Mart 1918).
- Von Hoff, "Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilatı ve Tevsii." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1, (1 Eylül 1333/14 Eylül 1917).
- Von Hoff, "Mukaddime." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 1, (1 Eylül 1333/1 Eylül 1917).
- Von Hoff, "Harb Tecrübeleri." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 8, (1 Nisan 1334/1 Nisan 1918).
- Von Hoff, "Nüfusun İstatistiği." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 3, (1 Teşrinisani 1333/1 Kasım 1917).
- Von Hoff, "İki Kıtanın Karşılıklı Arazi Oyunları." *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* 12, (1 Ağustos 1334/1 Ağustos 1918).
- Von Hoff. "Osmanlı Genç Derneklerinin Teşkilat ve Tekamülü." *İkdam* 7106, (11 Teşrinisani 1332/24 Kasım 1916).
- Yunus Nadi. "Gençliğin Terbiyesi." *Tasvîr-i Efkâr* 2221, (13 Eylül 1333/13 Eylül 1917).
- Yunus Nadi. "Genç Dernekleri Teşkilatı." *Tasvîr-i Efkâr* 1954, (3 Kanunuevvel 1332/16 Aralık 1916).
- Araştırma Makaleler
- Alkan, Necmettin. "Wilhelm Colmar von der Goltz." *İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020: 478-480.
- Beşikçi, Mehmet. "Militarizm, Topyekûn Savaş ve Gençliğin Seferber Edilmesi: Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nda Paramiliter Dernekler." *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar* 248, (Bahar 2009): 49-92.
- Cora, Yaşar Tolga, "Asker-Vatandaşlar ve Kahraman Erkekler: Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı Döneminde Beden Terbiyesi Aracılığıyla İdeal Erkeğin Kurgulanması." *Erkek Millet Asker Millet: Türkiye'de Militarizm, Milliyetçilik, Erkeklikler*, ed. Nurseli Yeşim Sünbüllüoğlu. İstanbul: İletişim Yayınları, 2013: 45-74.
- Cupers, Kenny. "Governing through nature: camps and youth movements in interwar Germany and the United States." *Cultural Geographies* 15/2, (Nisan 2008): 173-205.
- Demirci, Aliyar. "Tek Parti Döneminde Siyaset-Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları." *AÜSBF Dergisi* 58/2, (2003): 55-77.
- Donson, Andrew. "Why Did German Youth Become Fascists? Nationalist Males Born 1900 to 1908 in War and Revolution." *Social History* 31/3, (Ağustos 2006): 337-358.
- Gencer, Mustafa. "Von Hoff Paşa'nın Paramiliter Osmanlı Genç Dernekleri Umumi Müfettişliği." *Savaşanların Gözüyle Türk-Alman İttifakı (1914-1918)*, Ed. Necmettin Alkan ve Eyyub

Şimşek. İstanbul: Kronik Kitap, 2018: 207-221.

- Gillis, John R. "Contrasting Styles of English and German Youth, 1900-33." *History of Education Quarterly* 13/3, (Güz 1973): 249-260.
- Güven, İsmail. "Osmanlı'dan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 36/1-2, (2003): 65-73.
- Herrmann, Ulrich. "Der "Jüngling" und der "Jugendliche" Männliche Jugend im Spiegel polarisierender Wahrnehmungsmuster an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert in Deutschland." *Geschichte und Gesellschaft* 11/2, (1985): 205-216.
- Maksudyan, Nazan. "Agents or Pawns?: Nationalism and Ottoman Children during the Great War." *Journal of the Ottoman and Turkish Studies Association* 3/1, (May 2016): 139-164.
- Özçakır, Sabri. "Meşrutiyet Çocuklarının Yetiştirilmesinde Terbiyevî Oyunların Rolü." *OTAM* 43, (Bahar 2018):141-164.
- Özçakır, Sabri ve İbrahim Yıldırım. "II. Meşrutiyet Dönemi Beden Eğitiminde Çağdaş Dönüşümler (1908-1918)." *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 14/1, (2016): 15-28.
- Sarısaman, Sadık. "Birinci Dünya Savaşı'nda İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri." *OTAM* 11, (2000): 439-501.
- Sarısaman, Sadık. "Osmanlı Güç Dernekleri." *Abdülhaluk M. Çay Armağanı 2. Cilt*, yay. haz. Atilla Şimşek ve Yaşar Kalafat. Ankara: Işık Ofset, 1998: 833-846.
- Taşkesenlioğlu, M. Yasin. "Türkiye'de İzcilik Teşkilatı'nın Kuruluşu." *CTAD* 10, (Güz 2009): 102-116.
- Toprak, Zafer. "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri." *B.Ü. Beşeri Bilimler Dergisi* VII, (1979): 95-113.
- Toprak, Zafer. "1909 Cemiyetler Kanunu." *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 1. Cilt*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1983: 205-208.
- Toprak, Zafer. "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri." *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 2. Cilt*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1985: 377-381.
- Toprak, Zafer. "Meşrutiyet ve Mütareke Yıllarında Türkiye'de İzcilik." *Toplumsal Tarih* 52, (Nisan 1998): 13-20.
- Ueberhorst, Horst. "The Importance of the Historians' Quarrel and the Problem of Continuity for the German History of Sport." *Journal of Sport History* 17/2, (Yaz 1990): 232-244.
- Ünder, Hasan. "30'ların Ders Kitaplarından ve Kemalizm'in Kaynaklarından Biri Millet-i Müsellaha ve Medeni Bilgiler." *Tarih ve Toplum* 192/32, (Aralık 1999): 48-56.
- Üstel, Fusun. "Türk Ocakları." *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce IV: Milliyetçilik*, der. Murat Gültekinçil ve Tanıl Bora. İstanbul: İletişim Yayınları, 2009: 263-268.
- Williams, John Alexander. "Ecstasies of the Young: Sexuality, the Youth Movement, and Moral Panic in Germany on the Eve of the First World War." *Central European History* 34/2, (2001): 163-189.
- Yetkin, Sabri. "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri: Osmanlı Genç Dernekleri ve Bunların Yayın Organlarındaki Milliyetçi Söylemler." *Mersin Üniversitesi 1. Ulusal Tarih Kongresi: Tarih ve Milliyetçilik, Bildiriler Kitabı*. Mersin, 1997: 420-428.
- Araştırma Kitaplar
- Akcan, Erol. *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015.
- Ateş, Sanem Yamak. *Asker Evlatlar Yetiştirmek: II. Meşrutiyet Dönemi'nde Beden Terbiyesi, Askeri Talim ve Paramiliter Gençlik Örgütleri*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

- Beşikçi, Mehmet. *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Seferberliği*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.
- Goltz, Colmar Von Der. *Millet-i Müselleha (Ordu-Millet)*. yay. haz. İsmet Sarıbal. Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınevi, 2013.
- Grüsshaber, Gerhard. *The 'German Spirit' in the Ottoman and Turkish Army, 1908-1938: A History of Military Knowledge Transfer*. Berlin/Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2018.
- Güler, Zeynep. "Osmanlı Ordusu'nun Modernleşmesinde von der Goltz Paşa'nın Rolü". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, 2017.
- Hall, Richard. *Balkan Savaşları 1912-1913, I. Dünya Savaşı'nın Provası*. çev. M. Tanju Akad. İstanbul: Homer Kitabevi, 2003.
- Kış, Salih. *Osmanlı Ordusunda Alman Ekolü Von Der Goltz Paşa (1883-1895)*. Konya: Palet Yayınları, 2017.
- Krethlow, Carl Alexander. *Generalfeldmarschall Colmar Freiherr von der Goltz Pascha: Eine Biographie*. Paderborn: Schoeningh Ferdinand GmbH, 2012.
- Kurt, Ümit. *Türk'ün Büyük, Biçare Irkı: Türk Yurdu'nda Milliyetçiliğin Esasları (1911 1916)*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.
- Özçakır, Sabri. *II. Meşrutiyet Dönemi Beden Eğitiminde Çağdaş Dönüşümler*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2019.
- Tunaya, Tarık Zafer. *Türkiye'de Siyasal Partiler I*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1988.

Ekler

Ek 1: Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği Yöneticileri

Kaynak: Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası, 5 (1 Kanunusani 1334/1 Ocak 1918), s. 2.

Ek 2: Emanuel von Hoff'un 12 Temmuz 1916'da Birinci Depo Alayı İhtiyat Subayları İçin Yaptığı Tatbikattan Görüntüler

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 3: Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff (1868-1941)

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 4: Emanuel von Hoff ile Yardımcıları İzzet Bey ve Münir Bey Bir Teftişat Esnasında

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 5: Emanuel von Hoff

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 6: Emanuel von Hoff ve Osmanlı Subayları

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

**Ek 7: Emanuel von Hoff, Tahir Bey ve Selim Sırrı Bey
Osmanlı Devleti'nde Görev Yapan Alman Subaylarıyla Birlikte**

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 8: Emanuel von Hoff'un Haydarpaşa'daki Arazide Gerçekleştirdiği Bir Teftişat

Kaynak: Landesarchiv Baden-Württemberg, Dept. Hauptstaatsarchiv Stuttgart, M 707 No. 649

Ek 9: Emanuel von Hoff'un Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası'nda Yayınlanan Makaleleri

Makale İsmi	Sayı	Yayın Tarihi	Sayfa No
"Mukaddime"	1	1 Eylül 1917	1-2
"Bazı Umumi Terbiye Meselelerine Dair"	1	1 Eylül 1917	12-13
"Genç Derneklerinin Mikdarını Natık Cedvel"	1	1 Eylül 1917	13-14
"Kavaid ve Tedabir-i Evveliye-i Sıhhiye"	2	1 Ekim 1917	1-2
"Arazi Üzerinde Havasın Mümareseleri"	2	1 Ekim 1917	7-9
"Genç Derneklerinde Terbiye: Tabiata Muhabbet"	3	1 Kasım 1917	2-3
"Nüfusun İstatistiği"	3	1 Kasım 1917	8-9
"Genç Derneklerinde Terbiye-i Bedeniyye: Almanya'da Terbiye-i Bedeniyye"	4	1 Aralık 1917	1-2
"Alman Gençlerinin Harb Hizmetinde İstihdamı"	4	1 Aralık 1917	12-13
"Genç Derneklerinde Tedabir-i Sıhhiyye: Mevadd-ı Tedbiriyye ile Sıhhiye Hidemati"	4	1 Aralık 1917	15
"Genç Derneklerinde Tatbikat Talimleri: Çocuklarla Yapılacak Gezintilere Aid Bazı Misal"	5	1 Ocak 1918	2-5
"Genç Derneklerinde Musahebat: İnşallah"	5	1 Ocak 1918	6-7
"Genç Dernekleri Talimlerinin Harb-i Hazıradaki Kıymeti: Alman Dinçleri Hidmet-i Askeriyyeye Nasıl Hazırlanıyorlar?"	5	1 Ocak 1918	9-11
"Gençlik ve Harb"	6	1 Şubat 1918	1-2
"Bir Kelime-i İkaz"	6	1 Şubat 1918	7-8
"Dernekçinin Cep Kitabından: Arazi Üzerinde Mania Aşmak"	6	1 Şubat 1918	10-12
"Genç Derneklerinde Dinçlerin Talim ve Terbiyesi: Zabit, Gençlerin Mürebbisi Olarak"	7	1 Mart 1918	1-2
"Genç Derneklerinde Fedakarlık: Alman Siperlerine Aid Hakiki Bir Vak'a"	7	1 Mart 1918	9-10
"Gençler İçin Milli Oyun Günlerinin Tatbiki"	8	1 Nisan 1918	1-3
"Harb Tecrübeleri"	8	1 Nisan 1918	5-6
"Zaman ve Mekân"	9	1 Mayıs 1918	1-3
"Çocuklara Karşı Harbde Yapılan Takayyüdat"	9	1 Mayıs 1918	7-9
"Genç Dernekleri Tatbikatından: Karanlıkda Gitmek"	10	1 Haziran 1918	3-5
"Harbde Kurban Giden Kahramanlarımıza Ne Vechile Hidmet Etmeliyiz"	10	1 Haziran 1918	9-12
"İki Kıt'anın Karşılıklı Arazi Oyunları"	11	1 Temmuz 1918	4-7
"Genç Derneklerinde Arazi Tatbikatından İki Kıtanın Karşılıklı Arazi Oyunları"	12	1 Ağustos 1918	2-5